

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Lik men unik

– En kvalitativ studie kring hur en grupp unga tjejer
beskriver identitetsskapande och självpresentation på
Facebook

**Institutionen för socialt arbete
Socionomprogrammet termin 6
C-uppsats HT-2011
Författare: Isabel Colombo och Jennie Holm
Handledare: Kristina Alstam**

ABSTRACT

Titel: *Lik men unik* – En kvalitativ studie kring hur en grupp unga tjejer beskriver identitetsskapande och självpresentation på Facebook

Författare: Isabel Colombo och Jennie Holm

Institution: Institutionen för socialt arbete – Göteborgs universitet. Höstterminen 2011.

Nyckelord: Identitet, självpresentation, Facebook, tonårstjejer

Sammanfattning:

Syftet med studien har varit att undersöka hur en grupp unga tjejer på gymnasiet beskriver och menar sig använda det sociala nätverket Facebook som ett redskap för identitetsskapande och självpresentation. Frågeställningarna vi utgått från har handlat om hur tjejerna beskriver att deras syn på sig själva och andra påverkas av Facebookanvändningen, hur man kan framställa sig på ett lyckat respektive misslyckat sätt samt om människors identitet framställs representativt på sidan. Empiri har samlats in med hjälp av semistrukturerade intervjuer som metodverktyg och intervjuer har genomförts med sex stycken tjejer från två olika gymnasieskolor i och i närheten av Göteborg. Vår teoretiska utgångspunkt vid analys av vår empiri har i huvudsak varit Erving Goffmans dramaturgiska sociologi, den symboliska interaktionismen där Anthony Giddens och George Herbert Meads tankar och begrepp lyfts fram samt Judith Butlers genusteori. Resultat som framkommit är att Facebook på flera sätt fyller en funktion för tjejer vid skapandet av identitet. Det specifika för självpresentationen på Facebook var att avsaknaden av den fysiska kroppen krävde ett annat sätt att överföra och tolka intryck än genom kroppsspråk. Självpresentationer och relationer hade därför större utrymme för tolkningsmöjligheter vilket också gjorde dem mer sårbara för misstolkningar. Vi har funnit att för att Facebook ska ses som ett betydelsefullt verktyg i skapandet av identitet krävs ett stort engagemang och avsättande av tid och intresse från tjejernas sida. I framställningen av självet framträdde två motsägelsefulla normer som tjejerna var tvungna att ta ställning till. Den ena bestod i att man vid framställningen av sig själv skulle vara äkta, sann, kontinuerlig och respektabel, medan den andra förespråkade en flexibel, idealiserad, åtråvärd och kosmetiskt förhöjande framställning. Bilden som visades upp skulle vara den bästa versionen av sig själv som tjej. Vi fann att Facebook verkade vara en sida där särskilda slags självpresentationer var mer önskvärda än andra. Det som var ointressant att visa handlade om det som var alldagligt och vanligt förekommande. Kollektivets reaktioner på självpresentationerna tillskrevs mycket stor betydelse för hur man valde att framställa sig själv.

ABSTRACT

Titel: *Alike but different* – A qualitative study of a group young girls and their descriptions of self-presentation and identity development on Facebook.

Authors: Isabel Colombo and Jennie Holm

School: University of Gothenburg, The Department of Social Work. Autumn term 2011.

Keywords: Identity, self-presentation, Facebook, teenage girls

Summary:

The purpose of this study was to investigate how a group of young girls in high school describe how Facebook can be used as a tool for identity development and self-presentation. We have built our study on three overall questions which we used to find out how the girls describe Facebook's effect on their views of themselves and others, in which way they describe successful and unsuccessful ways to portray themselves on Facebook and if they think people's real identities are shown on Facebook. Our empirical data was collected using semi-structured interviews and the interviews were done with six girls from two different secondary schools in and around Gothenburg. Our theoretical perspectives for (the) analysis (of our empirical work) has been mainly Erving Goffman's dramaturgical sociology, the symbolic interaction semitism in which Anthony Giddens and George Herbert Mead's ideas are raised, and Judith Butler's gender theory. Results obtained points to that Facebook in many ways was important for the girl's creation of identity. What made self-presentation on Facebook specific was that the absence of the physical body demanded a new way to transmit and interpret impressions than through body language. Self-presentation and relationships on Facebook had therefore more scope for interpretations which also made them more vulnerable to misinterpretations. We have found that if Facebook should be seen as an important tool in creation of identity, it requires a great commitment and dismissal of time and interest from the girl's side. In the petition of themselves on Facebook two contradictory standards emerged that the girls constantly had to deal with. One was that in the production of themselves they had to be real, true, constant and respectable while the second advocated a flexible, idealized, desirable and cosmetic enhancement production where the girls had to present their best version of themselves as young girls. We found that Facebook was a site where specific types of self-presentation were more desirable than others. The commonplace activities of the everyday life were not interesting to show, and the collective's response to the self-presentation was seen as very important in how the girls chose to portray themselves.

Innehållsförteckning

Förord	6
1 Inledning och bakgrund.....	7
1.1 Problemformulering	9
1.2 Syfte	9
1.3 Frågeställningar	9
1.4 Relevans för socialt arbete	10
1.5 Avgränsningar	10
2 Tidigare forskning	12
2.1 Internationell forskning	12
2.2 Nationell forskning.....	14
2.3 Sammanfattning	15
3 Teoretiska perspektiv	16
3.1 Identitet	16
3.2 Utvecklingspsykologi.....	16
3.3 Sociologi	17
3.3.1 Anthony Giddens	18
3.4 Socialpsykologi	18
3.5 Symbolisk interaktionism.....	19
3.5.1 Erving Goffman	19
3.5.2 George Herbert Mead.....	20
3.6 Genusteori	21
3.6.1 Judith Butler	21
4 Metod	23
4.1 Litteratursökning och val av metod.....	23
4.2 Urval.....	24
4.3 Intervjuguiden och genomförande av intervjuerna	25
4.4 Förförståelse	26
4.5 Forskningsetiska överväganden	27
4.6 Bearbetning av data och analys.....	28
4.7 Redovisning av materialet.....	29
4.8 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	30

4.8.1 Validitet.....	30
4.8.2 Reliabilitet.....	30
4.8.3 Generaliserbarhet	31
4.9 Studiens begränsningar	31
4.10 Två författare.....	32
5 Resultat och analys.....	33
5.1 Facebook - ett mångsidigt verktyg för identitetsarbete.....	33
5.1.1 Hur mycket?	33
5.1.2 Varför?	33
5.1.3 Facebook: en parallellt existerande värld eller en avskild?.....	34
5.1.4 Strukturens påverkan.....	35
5.2 Självpresentation – det ideala självet	37
5.2.1 Äkta eller falsk?	37
5.2.2 Den idealiserade bilden och inte vardagens tråkiga aktiviteter	38
5.2.3 Två processer: Stabilitet och äkthet kontra föränderlighet och självskapande.	39
5.2.4 Kan självpresentationen på Facebook visa vem man är?	41
5.3 Vikten av kollektivets reaktioner	42
5.3.1 Att i samspel med andra författa det egna självet	43
5.4 Framställandet av femininitet.....	44
5.4.1 Två motsatta femininiteters normer	45
5.4.2 Den heterosexuella matrisen	46
6 Slutdiskussion.....	49
6.1 Förslag till framtida forskning	51
7 Referenser.....	52
8 Bilagor	55
Bilaga 1. Informationsbrev.....	55
Bilaga 2. Intervjuguide.....	57

Förord

Vårt varma tack vill vi först rikta till våra intervjudeltagare. Tack för att Ni ställde upp och bidrog med så mycket intressanta synpunkter på vårt ämne, utan er hade denna uppsats inte kunnat genomföras! Tack också till Birgitta och Julio för er hjälp med förmedlandet av kontakter till elever och andra lärare.

Vi vill dessutom ge ett stort tack till vår kunniga och otroligt engagerade handledare, Kristina Alstam som har hjälpt oss mycket i utformandet av uppsatsen. Din klarsynthet, dina ovärderliga råd och din tro på oss har inspirerat och motiverat oss mycket och hjälpt oss vidare när situationen emellanåt känts överväldigande. Tack också för din stora tillgänglighet då du snabbt och nästan på dygnets alla timmar funnits där för oss när vi undrat något.

Vi vill också tacka våra familjer och nära vänner som under arbetet med denna uppsats stöttat, uppmuntrat och bidragit med praktisk hjälp; tack för att ni finns där för oss!

Sist men inte minst vill vi även tacka varandra för det stöd och uppmuntran vi gett varandra under uppsatsens upp- och nedgångar.

Isabel Colombo & Jennie Holm, Göteborg 2011

1 Inledning och bakgrund

Den snabba utvecklingen som sker i dagens moderna kommunikationssamhälle av informations- och kommunikationsteknologi har skapat förutsättningar för en mer mobil och lättillgänglig interaktion. Internets genombrott i mitten på 1990-talet har spelat en mycket stor roll i detta och bygger på datamedierad kommunikation, vilket refererar till den process gällande datoranvändande och andra teknologiska hjälpmedel som används för att utbyta information (Dahlgren 2002, s 14). Det idag omdebatterade begreppet globalisering innefattar denna utveckling och belyser de intensifierade relationerna och den ökade samverkan mellan olika samhällsreliga system världen över. Globaliseringen har även fått effekter för individen, våra personliga liv och vardag där samspelet mellan självet och sociala strukturer verkar på en helt annan nivå, en global nivå (Birdsall & Giddens 2003, s.44).

Masskommunikation via elektroniska medier spelar idag en viktig roll för identitetsskapandet hos unga, där denna form av organisering gällande sociala relationer, upplevelser och erfarenheter påverkar självidentiteten. Då unga i en globaliserad värld möter fler valmöjligheter kan samtidigt känslor av ambivalens uppstå vilket gör att unga måste organisera och hålla ihop ständigt föränderliga intryck och erfarenheter (Giddens 1999, s.13, s.45). Internet och sociala medier har det senaste decenniet blivit alltmer betydelsefullt för ungdomar. Det talas om att barn och unga idag tillhör en digital generation vilket grundar sig i att hälften av alla barn i 4-årsåldern redan har provat att vara ute på nätet. Trots att användningen är begränsad fram till skolåldern så är datorer något som de flesta barn kommer i kontakt med mycket tidigt via sina föräldrar. Ungdomar mellan 15-24 års ålder är de mest aktiva användarna både gällande hur länge och hur ofta de använder sig av Internet. Tjejer börjar använda Internet tidigare än killar, redan vid 12 års ålder har var femte tjej en blogg, en form av Internetbaserad dagbok, och ser man uppåt i ålder så är hälften av alla 20-åriga tjejer bloggare. På sociala nätverk som Facebook är kvinnor i de övre tonåren mest aktiva, främst med att ladda upp bilder (Findahl 2009, s.7). Sammanslutningar i sociala nätverk där människor förenas kring övertygelser och intressen är inget nytt fenomen, utan har gjorts i alla tider. Internet har dock förstärkt detta i och med att de inte längre behöver vara geografiskt platsbundna. Sociala medier har utvecklat Internet till ett kommunikativt verktyg som integrerar mänsklig interaktion, teknik och informationsutbyte via olika kommunikationskanaler. Via text, bild och ljud möjliggörs att användarna kan svara direkt och via samma kanal. Enligt Nationalencyklopedins definition på deras webbsida är sociala medier ofta uppbyggda som en webbtjänst som ägs av ett företag, men där deltagarna själva skapar innehållet. Myspace, Youtube, Twitter och Facebook är exempel på några av de mest populära av just sådana tjänster (Nationalencyklopedin, 2011). Sociala medier kan ha olika syften, strukturer, och användningsområden och det är det sociala nätverket Facebook som vi kommer att titta närmare på i vår undersökning.

En definition av sociala nätverk ges i artikeln Social network sites: Definition, History and Scholarship, och lyder:

... as web-based services that allow individuals to (1) construct a public or semi-public profile within a bounded system, (2) articulate a list of other users with whom they share a connection, and (3) view and traverse their list of connection and those made by others within the system (Boyd & Ellison 2008, s.211).

Genom sökordet Facebook fann vi att internetsidan Compete, som för jämförande statistik över webbsidor i hela världen, rankade Facebook som det mest använda sociala nätverket i världen (Compete 2011). Facebook grundades år 2004 av den dåvarande Harvardstudenten, Marc Zuckerberg. Från starten riktade sig sidan till studenterna på universitetet men utvecklades successivt och har idag över 800 miljoner medlemmar (Facebook 2011). Facebook är gratis för medlemmarna, den finansieras genom att annonsplatser säljs för vinstdrivande syften och är på detta sätt en kommersiell sida där användarna möter skräddarsydd reklam anpassad till den unika användarens registrerade uppgifter. När man som medlem noterar fakta och intressen kan Facebook på så vis koppla samman människor via de tiotusentals olika undernätverk som för samman människor tillhörande samma intresse-gemenskap. Fakta om ålder, civilstånd, intressen och konsumtionsvanor gör att stora varumärken effektivt kan finna sina målgrupper där unga tjejer kan ses som en eftertraktad grupp (Wahlström 2007, s.36) På Facebook kan man som användare skapa en personlig profil där det som minst krävs namn, födelsedata och vistelseort. Genom olika inställningar kan användaren även begränsa vem som har tillgång till profilsidan, profilen kan väljas vara öppen för alla att titta på eller sluten och endast tillgänglig för de vänner som användaren godkänt. Som användare kan man sedan använda sig av sidans funktioner bland annat för att lägga till andra användare som vänner, skicka och ta emot meddelanden, ansluta sig till intressegrupper, uppdatera sin status, ladda upp bilder och hålla kontakt med vänner. Fler funktioner är till exempel att man kan ”tagga” andra på upplagda bilder, det vill säga skriva ut vilka av ens vänner som finns med på bilderna samt ”gilla” andras bilder och statusuppdateringar. Man kan även ”checka in” på ställen man befinner sig på. Användaren kan utforma sin profil genom de basapplikationer som visar uppgifter om utbildning, arbete och kontaktinformation och även valda applikationer av mer personlig karaktär där användaren kan lista sina personliga intressen såsom favoritmusik, böcker och musiksmak (Facebook 2011).

I relation till unga tjejers identitetsskapande har Internet och sociala nätverk beskrivits som särskilt betydelsefullt. Det utifrån tanken om att identitetsskapandet kräver ett frirum där unga tillsammans med jämnåriga kan utöva, pröva och uttrycka sin identitet till viss del avskilt ifrån vuxenvärlden. Sökandet efter dessa frirum ses som ett starkt drag under tonårstiden, där tidigare ungdomsforskning visat att killar i högre grad sökt sig till offentliga rum, såsom gator och torg, medan unga tjejer vanligare sökt sig till sina egna rum och mer skyddade offentliga platser. Idag sägs det att Internet gör det möjligt för unga tjejer att besöka offentliga rum som Facebook men ifrån en trygg fysisk plats som hemifrån eller från skolan. Internet har beskrivits som en säker hamn i relation till unga tjejers identitetsarbete och har även fått en aspekt av frigörelse. Detta då det menas göra det lättare för tjejer att uttrycka sina åsikter och överskrida traditionella begrepp

om femininitet, då Internet kan göra oss uppmärksamma på hur mycket av det vi ser som manligt och kvinnligt inte är medfött utan socialt konstruerat (Sveningsson Elm 2009, s 95).

1.1 Problemformulering

Det fysiska rummet där ungdomar interagerar utan insyn från vuxna anses ha stor betydelse för identitetsutvecklingen. Detta fysiska rum har kompletterats av den kollektiva gemenskapen existerande på nätet, det virtuella rummet. Facebook som en modern typ av denna kollektiva gemenskap tror vi kan ha en stor påverkan på unga tjejers identitetsarbete. Trots att denna typ av kollektiv saknar den fysiska inramning som tidigare definierat ungdomars formationer uppstår det ändå en form av delad gemenskap av vikt för hur ungdomar idag betraktar och konstruerar sin identitet (Johansson 2006, s.206). Unga har idag genom globaliseringsprocessen många olika kontaktytor vilket kan tillföra en komplexitet för deras identitet. Sociala nätverk är en av flera kontaktytor där unga tjejer som användare dominerar i antal och i användning. Det gör det intressant att belysa hur just tjejer beskriver och påverkas av detta virtuella rum. Tidigare studier har påvisat tonårsrummets betydelse för tjejers identitetsarbete där de tillsammans umgicks och experimenterade med stilar och utseende. Det här identitetsarbetet utförs idag i högre grad på sociala nätverk vilket gör det till en intressant identitetsarena för tjejer. På nätverken kan de pröva olika identiteter ifrån en trygg plats som samtidigt erbjuder dem en större potentiell publik än de tidigare kunnat få att spegla sig i (Sveningsson Elm 2009, s.94). På Facebook ökar händelsernas hastighet och interaktionen effektiviseras. Det är en arena som exponerar unga tjejer för många möjliga uttryck för identitet och valmöjligheter i att skapa och framställa sig själv. Det kan skapas en spänning mellan unga tjejers behov av och sökande efter en stabil identitet och Facebook som en föränderlig och mångtydig arena. Vad sidan således erbjuder och kräver av tjejerna i deras identitetsarbete är en intressant aspekt att studera närmre. Vi finner det även intressant med Facebook i relation till unga tjejers identitetsskapande på så vis att den har en öppen struktur som ger mindre utrymme för anonymitet vilket särskiljer sidan ifrån många andra sociala nätverkssidor. Det är dessutom det nätverk på vilket de flesta unga tjejer befinner sig. Mycket av den kunskap som tidigare genererats om unga tjejer och identitetsskapande via Internet är sett ur ett vuxet perspektiv, där faror och hot varit i strålkastarljuset (Dunkels 2009, s.66). Vi ville därför lyfta fram tjejernas egna beskrivningar kring deras upplevelser och hur de själva definierar, pratar om och ser på sitt användande av Facebook i relation till identitet.

1.2 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka hur en grupp tjejer på gymnasiet beskriver och menar sig använda det sociala nätverket Facebook som ett redskap för identitetsskapande och självpresentation .

1.3 Frågeställningar

- På vilka sätt beskriver denna grupp tjejer att användningen av Facebook påverkar deras syn på sig själva och andra?

- Hur beskriver tjejerna vad som är ett lyckat respektive misslyckat sätt att framställa sig själv på Facebook?
- Anser de att Facebook är ett forum där människors identitet framställs på ett representativt sätt?

1.4 Relevans för socialt arbete

Vi menar att vår studie kan generera en inblick i hur Facebook kan fylla en funktion för unga tjejers identitetsskapande. På sidan möter unga tjejer på samma sätt som i verkligheten motsägelsefulla ideal, strukturerande normer och känslor av osäkerhet och ambivalens i arbetet med att finna sig själva. För professionella inom socialt arbete kan en utökad kunskap om hur denna virtuella miljö fungerar, påverkar och reproducerar samhällseliga normer, fungera som ett komplement till den redan befintliga kunskapen om unga tjejers identitetsskapande. Studien kan även vara en tillgång på så vis att den ger en inblick i hur Facebook kan fungera som en viktig informell arena för identitetsarbete vilka utomstående vuxna, myndigheter och professionella inte fullt ut har insyn i och kan ha svårighet att få tillträde till.

1.5 Avgränsningar

Vi har i denna studie valt att enbart fokusera på Facebook, och i och med det valt bort andra sociala medier och forum som till exempel bloggar, Myspace och Twitter. Vi väljer denna avgränsning då Facebook är det största sociala nätverket sett till antalet användare samt att vi finner denna form av kommunikationskanal intressant. Det då den till skillnad från flera andra sociala medier innebär en annan form av exponering av individen då anonymiteten är begränsad. Kombinationen av det och den öppna kommunikation som förs på Facebook samt dess personliga utformning tror vi kan belysa en intressant aspekt i relation till vårt syfte med studien.

Vi har som målgrupp för vår undersökning valt att avgränsa oss till tjejer på gymnasiet, i åldersspannet 14-19 år. Vi finner denna ungdomsperiod intressant och lämplig för vår studie då den ligger i skärningspunkten mellan barndom och vuxenhet där det enligt den psykologiska forskningen sker viktiga processer för personlighetsutveckling och identitetsbildande (Marcia i Frisé & Hwang 2006, s.13). Även ur ett sociologiskt perspektiv är den valda åldersgruppen intressant då de idag möter ett samhälle där traditioner har fått ge vika för en ökad komplexitet och reflexivitet. Den ökade individualiseringen ställer krav på ungdomar men skapar även ett nytt sätt att se på kollektiv tillhörighet och imaginära sammanslutningar såsom Facebook. I och med detta finns det stora möjligheter att skapa sig själv och sin identitet, men det kräver dessutom då att unga samtidigt genom det ökade informationsflödet dagligen måste förhålla sig och ta ställning till nya perspektiv (Johansson 2006, s.203). I och med vårt val av åldersspann väljer vi följaktligen bort att studera andra intressanta åldergrupper. Även prepuberteten är en intressant och formerande period i unga tjejers liv som till stor del präglas av osäkerhet, förvirring och vilja till egen självständighet. Här inleds frigörandet från föräldrarna och en stor ambivalens kan uppstå mellan att både vilja vara liten och samtidigt en stark längtan efter frigörelse och vuxenhet. I dagens samhälle är det

dessutom så att ungdomstiden alltmer sträcks ut i tid. Det som tidigare setts som pubertetsrelaterade beteenden och problem träder idag in allt tidigare, samtidigt som gränsen mot vuxenhet blivit svårare att dra (Sernhede 1996, s.165). I och med denna förlängning av ungdomstiden har även identitetsbildningen förlängts och kan idag till och med betraktas som ett livslångt projekt och inte längre lika tidsbundet till ungdomstiden. I och med detta är vi medvetna om att vårt val av åldersspann på inget sätt det enda möjliga vid studiet av ungdomar och dess identitetsskapande.

Vi har i vår studie avgränsat oss till att enbart studera tjejer och på vis valt bort killarna. En av anledningarna till att vi finner det intressant att särskilt undersöka tjejers syn på identitetsskapande på Facebook är att på sociala medier är just tjejer i övre tonåren de mest aktiva till skillnad från killarna som i den här åldern spenderar mer av sin tid vid datorn för att spela spel (Findahl 2009, s.6). En annan anledning är att Internet beskrivits som extra viktig just i relation till tjejer och identitet. Det på grund av att traditionella föreställningar kring femininitet på sociala medier kan utmanas och ifrågasättas vilket i sin tur gör det lättare för tjejer att ta plats och uttrycka sina åsikter (Sveningson Elm 2009, s.95).

Vid genomgång av tidigare forskning fann vi att ett flertal studier studerat ungas identitetsskapande i relation till sociala medier genom kvantitativa metoder. Detta genom utförandet av explorativa studier över Facebook i sin helhet och som teknologiskt fenomen för masskommunikation. Studierna undersökte statistiskt signifikanta samband och frekvenser mellan olika kommunikationsaktiviteter som sedan ställdes i relation till identitetsutvecklingen (Tobola 2011). En annan typ av studie vi fann var att studera den faktiska konstruktionen av profilen och uppträdandet på Facebook för att se hur identitetsbegreppet kunde kopplas samman med det praktiska användandet och aktiviteterna som utfördes (Kays 2010). Studierna sökte efter att finna generaliserbara resultat utifrån den undersökta populationen. Vi fann det då intressant att i vår undersökning istället avgränsa vårt syfte till att studera ett begränsat antal individers upplevelser av identitetsskapande i relation till Facebook. Det för att på ett mer djupgående sätt försöka förstå och tolka de beskrivna upplevelserna genom exemplifiering snarare än generalisering.

2 Tidigare forskning

I detta kapitel har vi valt att lyfta fram tidigare forskning med relevans för vår undersökning för att belysa vad som tidigare gjorts inom ämnet sociala medier och mer konkret sociala nätverk. Den valda forskningen kan ge ett perspektiv på hur sociala mediers påverkan på identitetsskapande kan förklaras och förstås vilket vi finner vara i linje med uppsatsens syfte.

Användandet av sociala medier har ökat explosionsartat de senaste åren vilket samtidigt har genererat en ökad uppmärksamhet ifrån flertalet olika samhällsvetenskapliga discipliner och ämnen, såsom sociologi, psykologi och genusinriktade studier. Inom identitetsforskningen har sociala mediers roll och påverkan på mellanmännskligt samspel och identitetsskapande studerats, där har fokuseringen till stor del handlat om hur individer skapar, uttrycker och söker få bekräftade sina identiteter på Internet.

Större delen av den forskning vi fann hade internationella rötter och grundade sig främst på kvantitativa metoder. Sociala medier är i sig ett brett forskningsområde där det studeras en variation av olika sociala medier såsom exempelvis Youtube, LinkedIn, Myspace, Flickr, ASmallWorld, Twitter och Facebook som alla har nyanserade användningsområden och strukturer. För att avgränsa oss i relevans till vår studie väljer vi att lyfta fram tidigare forskning som främst behandlar sociala nätverk såsom Facebook .

2.1 Internationell forskning

Ett exempel på en kvalitativ studie kring sociala nätverk är Catherine Dwyers (2007) studie: "Digital Relationships in the "MySpace" Generation: Results From a Qualitative Study". Fokus för undersökningen var hur social interaktion utfördes och hanterades genom Instant messenger (IM) och sociala nätverk, två olika typer av datamedierad kommunikation. Dwyer undersökte vilken effekt denna Internetbaserade kommunikation hade på interpersonella relationer. Instant messenger beskrevs som ett datorprogram som möjliggjorde samtal i realtid (chat) där bland annat MSN Messenger var inkluderat. Utifrån intervjuer med högskolestudenter fann Dwyer att användandet av datamedierad kommunikation för social interaktion utfördes genom flera olika kanaler. Instant messenger och sociala nätverk var de kanaler som hon fann mest frekvent använda och detta främst för att bevara relationer i den fysiska verkligheten. Bekvämlighet, lättillgänglighet och underhållning till en låg kostnad var de främsta skälen till användningen. Dwyer fann vidare att studenterna var medvetna om deras egna ansträngningar kring att deras profiler förmedlade ett så gott intryck som möjligt, vilket hon bland annat analyserade med hjälp av Goffmans begrepp intrycksstyrning. Resultaten visade att deltagarna "online" både på medvetna och omedvetna sätt kunde kommunicera olika mål med intrycksstyrningen. På liknande vis som i den fysiska interaktionen "ansikte mot ansikte" spelade intrycksstyrningen en nyckelroll där sättet att presentera sig genom ickeverbala koder påverkade den sociala interaktionen. På sociala nätverk var just skapandet av en profil med tillhörande applikationer, olika former av inlägg och bilder en form av intrycksstyrning. Skapandet av profilen beskrevs i studien som ett tillfälle att presentera sig själv och att detta kunde göras både på

ett sätt där individen presenterade sig själv som den verkligen uppfattade sig själv, men även på ett sätt som visade hur individen önskade att denne egentligen var.

Matthew Birnbaum (2008) utforskade självpresentation på Facebook i sin studie: ”Taking Goffman on a tour of Facebook: College students and the presentation of self in mediated digital environment”. Studiens syfte var att utforska hur universitetsstudenter genom sina profiler presenterade sig på Facebook och vilka intryck de med sin profil ville förmedla till andra. Birnbaum utförde deltagande observationer, intervjuer samt en fotografisk innehållsanalys och analyserade resultatet med hjälp av Goffmans begrepp självpresentation och hans vidare dramaturgiska modell. Resultaten visade att för studenterna var den främsta publiken för deras profiler deras medstudenter på universitetet och den skraddarsyddes utifrån syftet att andra studenter skulle titta på den. Med hjälp av olika typer av rekvisita förmedlade studenterna det önskade intrycket av sig själva. Birnbaum fann i självpresentationerna sex regelbundet återkommande fasader som etablerade sig som närmast universella och tillsammans formade en idealiserad bild av en högskolestudent. Slutsatsen som förmedlades i studien var att de intryck som studenterna ville forma med hjälp av de sex universella fasaderna endast representerade en liten del av deras upplevelse av sig själva och inte behövde återspegla studenternas egen syn på sig själva. Istället menade Birnbaum att studenterna presenterade sig själva på sätt som de trodde att publiken förväntade sig och på sätt som reflekterade hur studenterna önskade bli sedda av andra.

Danah Boyd (2007) beskrev i en artikel sin undersökning: ”Why youth (heart) social network sites”, hur tonåringar idag genom sitt frekventa deltagande i sociala nätverk som MySpace och Facebook mötte ett liv i offentligheten med stora möjligheter till att få uppmärksamhet riktad mot den egna personen. Boyd ville undersöka hur ungdomar skapade, uttryckte och formade sin identitet genom sina profiler på sociala nätverk. Genom en flerårig deltagande observation och intervjuer med amerikanska tonåringar fann hon att sociala nätverk spelade en viktig roll i tonåringars liv som en arena för att forma och praktisera sociala identiteter. På sociala nätverk spelade publiken en central roll i utvecklingen av en individuell identitet och tonåringarna stärkte och bekräftade sig själva genom publikens reaktioner på den bilden av sig själva de förmedlade. Boyd menade att sociala nätverk var en typ av offentligt nätverkande med fyra fundamentala egenskaper vilka inte på samma vis var närvarande i fysisk interaktion. Egenskaperna var uthållighet, sökbarhet, exakt reproducerbarhet och en osynlig publik. Hon menade att dessa påverkade och komplicerade interaktionen via sociala nätverk där kroppen inte på samma sätt var närvarande. Text, bild, ljud och video gav sociala nätverk andra värdefulla medel för att utveckla en virtuell kroppslig närvaro och förmedla viktig information. Denna process gällande självpresentation kopplade Boyd samman med Giddens tankar om självets reflexiva projekt där alla de valmöjligheter som ungdomar ställs inför i relation till skapandet av sig själva likväl existerar på sociala nätverk som i den fysiska världen. Formandet av den kroppsliga närvaron tog sig uttryck och gjordes på olika sätt, men var både på Internet och i verkligheten nödvändig för identitetsskapandet. Boyd menade att människor kunde ha mer kontroll online då de noga kunde välja vilken information de vill förmedla av sig själva, men samtidigt som intrycket förmedlat online kunde vara mycket lättare att misstolka.

I artikeln: "The virtual geographies of social networks: a comparative analysis of Facebook, LinkedIn and ASmallWorld" beskrev Zizi Papacharissi (2009) sin jämförande studie mellan tre sociala nätverk: Facebook som är öppen för alla, LinkedIn riktad mot professionella samt den exklusiva ASmallWorld endast tillgänglig för inbjudna medlemmar. Genom metoden jämförande diskursanalys sökte hon underliggande strukturer för att se om dessa påverkade medlemmarnas interaktion och möjligheter till att efter sina egna önskemål anpassa kommunikationen på sidorna. I resultaten beskrev Papacharissi Facebook som ett glashus, med en offentlig och öppen struktur, mindre stränga beteendenormer samt ett stort utbud av redskap som medlemmarna kunde använda för att lämna antydningar om sig själva till andra. Facebooks flexibla struktur menade Papacharissi var optimal för självpresentation och erbjöd stora möjligheter till spontanitet. Hon beskrev att för att lyckas med sin självpresentation på Facebook krävdes stort engagemang från medlemmarna, detta speciellt då applikationerna på sidan ofta byttes ut mot nya. Utifrån Goffmans dramaturgiska modell liknade hon dessa applikationer vid rekvisita i framträdandet. Vid varje ny uppsättning rekvisita var medlemmarna tvungna att finna ett nytt sätt att presentera sig själva vilket hon menade krävde ett stort engagemang av medlemmarna i form av tid och kunnande. Papacharissi drog slutsatsen att alla sociala nätverk genom sin struktur i viss mån tvingade fram en särskild form av självpresentation och interaktion med andra medlemmar på sidan. Facebook menade hon emellertid var något mer fritt och flexibelt än andra mindre sociala nätverk.

2.2 Nationell forskning

Vi har tagit del av rapporterna "Svenskarna och Internet 2010" samt "Unga svenskar och Internet 2009" som årligen publicerar information om användandet och betydelsen av sociala nätverk för den svenska befolkningen och mer specifikt i relation till ungdomar. Rapporterna är sammanställda av Olle Findahl, forskningsledare vid World Internet Institutet och framställs i samarbete med Medierådet. Rapporterna utgår ifrån telefonintervjuer med ett representativt urval i åldern 12-85 år. Resultaten som presenterades var att sociala nätverk har fått en ökad betydelse i vår vardag där användningen ökat markant i alla åldersgrupper. År 2010 var 3,5 miljoner svenskar medlemmar på olika sociala nätverk, och Facebook var det nätverk med störst andel användare. Flickor i åldern 12-15 år var mer aktiva på nätet än pojkar både genom att de i högre grad var medlemmar på sociala nätverk och att de producerade mer innehåll på sidorna. Vid tolv års ålder var 50 % av flickorna medlemmar i sociala nätverk, och utgjorde två tredjedelar av medlemmarna. En anledning till detta beskrevs vara det ökade användarproducerade innehållet där flickor menades vara mer delaktiga eftersom det rörde sådant som intresserade dem. Pojkarnas Internetanvändning i denna ålder riktade sig mer åt spelning och fildelning.

Den fristående studien "Om nätgemenskaper" (2008) är en del i en serie rapporter ifrån Nationellt IT-användarcentrum (NITA) gällande nya användningsmönster på Internet. I rapporten utgick Håkan Selg ifrån enkätsvar som samlats in från svenska högskolestudenter. I likhet med de tidigare presenterade internationella studierna, påvisades det att relationsskapandet på Facebook var mer betydelsefullt än vad man tidigare trott. Selg menade att det på sidan upprätthölls och skapades viktiga nätverk för individen och att det inte var själva innehållet som sågs som

det viktiga utan effekten av användandet. Individerna påminnes hela tiden om vännernas existens vilket bidrog till att de upplevdes som närmare vänner än de personer som man inte hade med på Facebook.

2.3 Sammanfattning

I den presenterade forskningen belyses det hur självpresentationer, relationskapande och intrycksstyrning tar sig uttryck på sociala nätverk och på vilka sätt de används och får effekter för användarna. Studierna är intressanta på så vis att tekniker för intrycksstyrning och skapandet och presentationen av sin identitet tidigare till större del har studerats i förhållande till fysisk kommunikation. Studierna bidrar därmed till att öka förståelsen för hur identitetsskapande även tar sig uttryck i en virtuell miljö. Forskningen belyser två viktiga kännetecken gällande kommunikationen via sociala medier till skillnad från i den fysiska verkligheten. Det är dels den minskade förekomsten av sociala icke-verbala koder och dels att kommunikationen online inte präglas av en lika direkt och spontan kommunikation och reaktion. Det har på grund av dessa kännetecken varit av specifikt intresse för forskarna att ta reda på hur datamedierad kommunikation påverkar formandet av identiteten och sociala relationer. Resultaten i studierna visar även hur varje socialt nätverk har sitt eget unika syfte för interaktion och att de är mer situationsanpassade till sin natur och inte statiska verktyg. Strukturen av sociala nätverk är ett resultat av tekniska, sociala, mänskliga och historiska omständigheter som är typiska för den tid inom vilken de kommer till användning. Sociala nätverk kan därför ses som ett resultat av en förhandling mellan individer, samhället och själva tekniken vilken ständigt omförhandlas, anpassas och revideras. Det beskrivs även att målet med användandet av sociala nätverk är att bibehålla och stärka redan existerande relationer med vänner och inte främst för att söka kontakt med nya människor. Det är på så vis själva organiseringen av det redan befintliga nätverket som är dess främsta kännetecken. I talet om den virtuella och den verkliga världen beskrivs de båda världarna fungera i samspel med varandra snarare än i isolering. Det gör att sociala nätverk med sin flexibla karaktär möjliggör interaktion som överlappar och bildar en rörelse mellan dessa två olika världar snarare än att interaktionen sker separat på var sin plats.

3 Teoretiska perspektiv

Vi kommer här att presentera de teoretiska perspektiv och begrepp som kommer att användas som utgångspunkt för analys av vår empiri. Vi har valt att först presentera den definition av identitet som vi i vår studie valt att utgå från. Därefter följer de två stora huvudriktningarna med betydelse för identitetsforskningen vilka består av utvecklingspsykologiska samt sociologiska teorier. Utvecklingspsykologiska teorier ser att identiteten skapas med grund i den egna individens utveckling medan sociologiska teorier menar att identitet skapas relationellt med andra och till stor del påverkas av sociala strukturer (Frisen & Hwang, 2006, s.11). Sedan lyfter vi fram socialpsykologiska teorier som förenar kunskap från utvecklingspsykologin och sociologin och ser till hur relationer inom och emellan grupper skapar och befäster identiteten. Vi kommer därefter presentera Erving Goffmans dramaturgiska sociologi, den symboliska interaktionismen där Anthony Giddens och George Herbert Meads tankar och begrepp lyfts fram samt Judith Butlers genusteori.

3.1 Identitet

Begreppet identitet är ett mångtydigt begrepp som kan definieras utifrån en mängd olika perspektiv, det kan ses utifrån både individuella och samhälleliga utgångspunkter. Ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv talas det om känslan av att ha en stabil och kontinuerlig känsla av ett själv som är detsamma över tid. Detta trots att yttre faktorer och omständigheter förändras (Kroger 2006, s.152). Sett ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv kan identitet ses som något socialt konstruerat och som en produkt av ekonomiska, historiska, kulturella och sociala faktorer och processer. Vi kommer i vår studie utgå från en definition som förankrar synen på identitet som något som skapas och uppstår i mötet mellan individen och dess omvärld. Det vill säga i mötet mellan individens inre psykologiska faktorer och yttre samhälleliga strukturer (Johansson 2006, s.198).

3.2 Utvecklingspsykologi

Inom det utvecklingspsykologiska forskningsfältet belyses främst de inre psykologiska processerna där individens subjektiva upplevelse av identiteten är i centrum. Denna subjektiva upplevelse ses som grunden för känslan av att finnas till och upplevelsen av vem och vad jag är, och vad som gör mig unik i relation till andra. Innehållet i identiteten är det som grundlägger och formar hur individen tillskriver mening åt sina erfarenheter, upplevelser och självbild, både i relation till andra och till sig själv (Wrangsjö 2006, s.126). Identitetsprocessen ses i relation till utvecklingstanken vilket innebär att individen under hela sin livstid går igenom olika utvecklingsfaser och att det är utifrån denna individuella utveckling och mognad som identiteten skapas och formas. Det utvecklingspsykologiska perspektivet är till stor del individcentrerat men omgivningens påverkan är inte utesluten. En av de ledande teoretikerna gällande utformandet av identitetsbegreppet i relation till ungdomar inom kliniska sammanhang är Erik H. Ericson. Ericson betonar att det är i skärningspunkten mellan det individuella och samhälleliga som identiteten skapas och får sin substans. En individ slutar aldrig under sin livstid att utveckla sin identitet och genomgå livskriser. Det är individens förmåga att han-

tera och lösa kriserna som är av vikt men även vilket socialt stöd som tillförs ifrån omgivningen. Ericson belyser även vikten att under tonårstiden tillsammans med jämnåriga utforska sin identitet, där unga kan vara fria till att pröva gränsöverskridande aktiviteter utan ansvar och plikter. Han beskriver denna fas som ett psykologiskt moratorium, ett frirum som spelar en viktig roll för ungas identitetsutveckling och som ska leda den unge vidare in i vuxenlivet (i Frisé & Hwang 2006, s 12). Trots att utvecklingspsykologin nämner samhällets påverkan på identitetsutvecklingen så beskrivs denna påverkan på ett statiskt sätt. Det finns även en normativ sida av detta teoretiska perspektiv där det finns rådande föreställningar kring vad mognad är och hur en optimal utveckling av identitet hos unga ser ut. Utvecklingstanken beskrivs som en allmängiltig teori som gäller för alla ungdomar oavsett social tillhörighet, klass, kön och etnicitet. En sådan universalistisk förklaringsmodell kring hur en positiv utveckling av identitet hos unga ser ut gör att avvikelser från denna kan ses som patologisk och bristfällig. Den knapphändiga diskussionen kring samspelet och relationen mellan aktör och struktur gör att vi nu rör oss mot en sociologisk och socialpsykologisk ansats för att öppna upp för en mer dynamisk teoretisk förståelse kring ungdomar och deras identitetsskapande (Johansson 2006, s 200).

3.3 Sociologi

Inom den sociologiska forskningen har identitetsbegreppet studerats och belysts främst sett utifrån hur ungdomar påverkas av de samhälleliga strukturer som socialiseringen av dem som samhällsmedborgare inlemmar dem i. Socialiseringen är den process som lär ut den aktuella livsstil och kultur i samhället råder, där dessa internaliseras hos medborgarna och förs vidare från en generation till en annan. Socialiseringen är på så vis en viktig del i hur unga får kunskap kring beteenden som är önskvärda, accepterade och bidrar till en anpassning till det rådande samhällsklimatet som de befinner sig i. Detta är aspekter i samhället som inte genetiskt kan ärvas utan förutsätter ett samspel mellan samhället och individen. Genom ett aktivt ställningsstagande och reflekterande förhållningssätt möjliggörs det genom denna viktiga kanal en utveckling hos individen gällande anpassning, de egna förmågorna, beteenden och koder som pågår under hela livet. Inom sociologin definieras två olika typer av identiteter, social identitet och personlig identitet, vilka både kan ses som sammankopplade men även separat verkande. Den sociala identiteten innefattar drag som andra människor tillskriver en individ och de kännetecken som förenar individen med andra, till exempel civilstånd, yrkeskategori och religiös tillhörighet. Den sociala identiteten kan bestå av flera olika markörer då en människas liv är flerdimensionellt. Trots att en individ kan ha en mångfald av sociala identiteter organiserar flertalet av oss vår mening och erfarenhet kring en primär identitet som är relativt bestående över tid och kontext. Den personliga identiteten är den upplevelse av oss själva vi skapar genom en ständigt pågående interaktionsprocess, där vi skapar och omskapar oss själva i dialog och förhandling med vår omgivning. Det är här som det inre och yttre hos en individ kopplas samman och samspekar. Giddens uttrycker det så att den sociala identiteten är det som markerar hur individer liknar varandra medan den personliga identiteten innefattar vad som skiljer individer åt (Birdsall & Giddens 2003, s.42-44).

3.3.1 Anthony Giddens

Den inflytelserika sociologen Anthony Giddens (1999, s.13) använder begreppet ett reflexivt identitetsprojekt vilket innebär att vi aktivt och tänkande formar och berättar våra egna livsberättelser. Vi tvingas ständigt upprätthålla en sammanhängande men på samma gång ständigt föränderlig bild av oss själva. Giddens menar att det idag går att välja hur vi ska vara som personer, gällande såväl personlighet, kropp och livsstil. Det finns i detta en risk att förväntningarna i att skapa och omskapa sig själv kolliderar med realitetens faktiska möjligheter (Giddens 1999, s.13). Då det hela tiden finns alternativa identiteter att tillgå skapas en otrygghet och ambivalens vilket gör behovet större av att tolka och förstå oss själva och vår plats i vårt sammanhang. Giddens menar också att människor i allmänhet idag bär på en besatthet kring sin egen kropp och det egna jaget då förmandet av dessa har blivit ett ytterst aktuellt projekt som tar upp alltmer av vår medvetenhet (Giddens i Ritzer 2009, s.457).

3.4 Socialpsykologi

För att mer ingående koppla samman aktör och struktur i relation till identitetsskapande följer en socialpsykologisk ansats där hänsyn tas till både den sociala strukturen och den handlande individen (Carle et.al, 2006, s.195). Genom relationer inom och mellan grupper av människor skapas och befästs människans sociala identitet (Payne 2008, s.238). Socialpsykologin utvecklar diskussionen om ungdomar och identitet genom att vidare beskriva betydelsen av mötet mellan den inre och yttre världen. Identiteten menas uppstå och skapas i ett konkret socialt och kulturellt sammanhang där utvecklingen av identitet ses som en cirkulär process. Socialpsykologin intar ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på ungas identitetsskapande och använder begrepp som reflexivitet, interaktion, förändring och flexibilitet för att öka förståelsen, sett ur ett helhetsperspektiv (Johansson 2006, s.214).

Perspektivet belyser vidare hur det moderna samhällets utveckling har fått konsekvenser för ungdomars identitetsskapande där de hela tiden möter nya förutsättningar och villkor som kontinuerligt skapas och omskapas (Sernhede 1996, s.133). Unga idag möter en utmaning i att skapa sin identitet på ett annat sätt än tidigare då det inte längre är lika bundet att följa föregående generationers val av livsstil, traditioner och identiteter. När tidigare givna regler ifrågasätts och ersätts av ett ständigt flöde av nya perspektiv får identitetsarbetet ett större spelrum där unga får söka sina egna vägar på ett aktivt och reflekterande sätt (Birdsall & Giddens 2003, s.44). Sernhede (1996, s.151) talar om ett tydligare spänningsförhållande mellan en frigörelse ifrån den i barndomen grundlagda socialisationen till ett mer flexibelt och anpassat sökande efter identitet i en kultur som inte på något sätt längre är självklar och förutsägbar.

3.5 Symbolisk interaktionism

Kärnan inom den symboliska interaktionismen kan sägas vara att människan är en social varelse, och att våra uttryck för individualitet som alltmer aktualiseras i dagens samhälle paradoxalt nog samtidigt är ett uttryck just för socialitet. Samhället är ur denna synvinkel en process och ett ständigt skapande där individen inte kan urskiljas ur sitt sammanhang utan både skapas och formas inom denna process (Berg 2004, s.151). Inom den symboliska interaktionismen poängteras symboler som väsentliga i interaktion mellan människor. Symboler är ord, fysiska föremål och fysiska handlingar som alla på något sätt symboliserar något om människan som kommunicerar via dessa. Det kan till exempel röra sig om en viss klädstil eller ett speciellt bilmärke som säger något om personen i fråga. En av de allra viktigaste symbolerna är språket och det är just människans språkighet som gör oss till sociala varelser (Ritzer 2009, s.151, 303). Genom denna socialitet med andra kan vi utveckla ett jag, detta genom att överta den andres bild av oss, då det är just genom våra handlingar och andras reaktioner på dessa som vi blir till (Berg 2004, s.155). Fokus läggs också på individens förmåga att tolka den sociala värld och andras reaktioner på våra handlingar (Ritzer 2009, s.288).

3.5.1 Erving Goffman

En forskare tillhörande den symboliska interaktionismen är Erving Goffman och hans dramaturgiska sociologi som fokuserar på det vardagliga samspelet mellan individer i relation till de sociala strukturerna. Det görs med teatern som metafor för det sociala livet och för hur vi iscensätter oss själva. Det beskrivna iscensättandet av oss själva definieras Goffman med begreppet självpresentation (Goffman i Carle et.al 2006, s.182). Goffman menar att vi människor likt aktörer i en teaterpjäs framträder på en scen och spelar olika sociala roller som ska verka övertygande och sann för den publik som tittar på framträdandet. Den sociala rollen som aktören spelar kan definieras som förväntningar som är socialt definierade vilka påverkar vad en individ med en viss form av status gör (Goffman i Birdsall & Giddens 2003, s.101). I interaktion med andra formar, kontrollerar och påverkar aktören andras upplevelse av denne och framställer sig på ett så positivt sätt som möjligt, anpassat till den givna personen och platsen. Med denna idealiserade bild av självet följer ett behov av att dölja negativa aspekter som kan ses som oförenliga med framträdandet. Genom framförandet prövar aktören sig själv som en rollgestalt och agerar ut den. Med stöd från publiken förkastas eller befasts den rollgestalt som aktören har skapat, vilket ger publiken en makt att definiera vad som är godtagbart (Goffman i Berg 2004, s.168).

Begreppen främre och bakre regioner används för att beskriva det offentliga rummet där den främre regionen (front stage) är scenen, den plats där skådespelet framförs vilken till större del styrs av rollspel och förväntningar. I den bakre regionen (back stage) som kan vara belägen nära scenen men avskild från densamma kan aktören vara relativt säker på att ingen ur publiken kommer att dyka upp. Därmed kan aktören när denne inte är på scen, lägga rollen åt sidan och vara mer sig själv. Dessa regioner finns närvarande i allt socialt samspel. Goffman (i Giddens 2003, s.101) menar att när personen framträder inför andra så ingår den egna identitetsupplevelsen som en viktig del i hur individen tillskriver mening åt situationen. Då aktören är medveten om att publiken kan störa framträdande medvetandegörs behovet av att kontrollera sin publik och därmed framföra en så stark bild av sig själv som möjligt så att publiken definierar aktören som den önskar. På

samma sätt hoppas aktören på att framträdandet är så övertygande att publiken utan tvång betar sig som aktören vill. Intresset av kontroll kan ses som tekniker för att bibehålla intryck när aktörer möter problem och de metoder som används för att hantera dem, vilket definieras med begreppet intrycksstyrning. Intrycksstyrning handlar om att skydda sig själv mot oförutsägbara och oavsiktliga handlingar och att överföra ett intryck av sig själv om vem man är eller vill vara. Även publiken har ett intresse av att aktören ska lyckas med sin intrycksstyrning då den, likt vad aktören själv vill framföra, vill bevittna ett framträdande som är unikt. Detta visar sig genom att publiken ignorerar eventuella felsteg från aktören och uppmärksammar och intresserar sig för aktören vid ”rätt” beteende och på så vis räddar föreställningen från fiasko (Ritzer 2009, s.306-308).

Goffman (2009, s.28) definierar den del av framträdandet som är synlig för publiken som en fasad vilken tenderar att vara standardiserad och idealiserad så att uppträdandet blir lättförståeligt för publiken. Det är en del av den expressiva utrustning som aktören både medvetet och omedvetet använder för att definiera situationen för publiken. Fasaden består av olika attribut som till exempel utseende, musikmak, klädval samt tecken som signalerar vilket arbete aktören har. Goffman delar in fasaden i uppträdande och manér. Uppträdande ska signalera för publiken vilken social status aktören har, exempelvis kirurgens läkarrock. Manéret ger publiken information om vilken typ av roll aktören förväntas spela i den specifika situationen, exempelvis en persons sätt att tala och föra sig (Goffman i Ritzer 2009, s.307). I vårt framträdande tar vi även hjälp av olika former av rekvisita som ingår som en del i fasaden, vilka är de icke-verbala och emotionella uttryck som vi laddar våra framträdanden med (Goffman i Berg 2004, s.168).

3.5.2 George Herbert Mead

Mead anses vara en av de viktigaste tänkarna inom den symboliska interaktionismens historia och är känd för sina teorier om medvetandet, jaget och samhället. En av Meads grundtankar är att den enskilde individen inte tänker och agerar utan en grund i en redan existerande gruppstillhörighet. Han menar att den sociala gruppen kommer först, och ur denna kan den självmedvetna individen sedan utvecklas (Ritzer 2009, s.291).

Jaget menar Mead handlar om att kunna se sig själv som objekt, då jaget har förmågan att vara både subjekt och objekt. Jaget utvecklas i samspel med andra, och är inget som är medfött och från början existerande. Det nyfödda barnet har alltså inget jag, utan detta uppstår i relation till andra i och med sociala aktiviteter. När jaget väl uppstått är det emellertid möjligt att utveckla det på egen hand. Mead menar vidare att människans förmåga till reflektion är nödvändig för en utveckling av jaget. Det är genom att reflektera över andras syn på oss och genom att se på oss själva som objekt som vi kan utvärdera våra handlingar och överta andras attityder av oss (Ritzer 2009, s.296). När vi på det här sättet gör oss själva till objekt och bedömer våra egna handlingar utifrån andras perspektiv menar Mead att jaget förvandlas till ett mig. Miget är då den samhälleliga aspekten av oss själva och det som utifrån går att studera. Jaget och miget bildar på det här sättet ett själv (Engdahl 2009, s.104).

Mead menar att det är en nödvändighet att tillhöra en gemenskap i form av grupper för att ens kunna tala om ett eget jag. Den generaliserande andre står för gruppens kollektiva attityder och regler för hur gruppens medlemmar bör agera. För att gruppen ska fungera måste medlemmarna acceptera och följa dessa regler. Via den generaliserande andre och individens förmåga att överta rollen som denne kan gruppen inverka på individernas beteende och utvecklandet av det egna jaget. Mead menar att individer i samhället stöter på en mängd olika generaliserande andra, då samhället innehåller flera olika grupper där individen befinner sig. Det leder i sin tur till att varje människa besitter flera olika versioner av jaget, alla anpassade till sin specifika grupp. Det är denna sammansättning av olika grupper och jag som Mead menar gör varje människa unik. Det är med andra ord via detta umgänge med de generaliserande andra som identiteten ständigt utvecklas till en särskild personlighet (Ritzer 2009, s.298). I och med att vi har valt i vår studie att studera en enkönad grupp kommer vi i vår analys att utgå från ett av oss könat perspektiv på den generaliserande andre.

3.6 Genusteori

Överallt i världen kategoriseras människor dagligen utifrån sin könsidentitet vilket både historiskt sett och i dagens samhälle till stor del kopplats ihop med det biologiska könet. Inom den klassiska psykoanalysen har teoretiker menat att könsidentiteten är något som grundläggs tidigt i barndomen i symbios med det biologiska kön individens föds med. Könsidentitet har med andra ord likställts med medvetenheten om den biologiska könstillhörigheten och som individ ses man antingen som kvinna eller man. Könen ses som i grunden olika varandra och till och med i vissa lägen som varandras motsatser. Men med avstamp i feministiskt postmodernt tänkande skiftas fokus från det biologiska könet till det sociala könet, med dess flexibla och individuella karaktär. Den postmoderna synen på kön och identitet kan beskrivas med begreppet socialt konstruerat kön (Smedler & Drake 2006, s.42-46).

3.6.1 Judith Butler

En filosof med stor betydelse för den genusteoretiska utvecklingen är Judith Butler som myntade begreppet "att göra genus" (doing gender). Med detta menade Butler att kön inte är något man är utan något som görs, vilket ställer henne långt ifrån den essentiella synen på kön som något naturligt medfött och statiskt. Genus är enligt Butler en social konstruktion som ständigt, både medvetet och omedvetet, skapas och omskapas genom upprepade handlingar. Handlingarna är dock inte mekaniska, utan kön framträder i vår vardag genom en aktiv och reflexiv process i våra kroppar. Denna process utövas sedan i en specifik kulturell, historisk och social kontext (Butler 2006, s.11). Iscensättningen av kön som Butler menar hela tiden tar plats runt omkring oss, definierar hon med begreppet performativitet. Performativitet belyser den process som uppstår i interaktionen mellan aktör och publik vid skapandet av kön. Begreppet står för den organisering av handlingar med vilka vi gör kön och som bland annat innefattar kroppshållning, kläder, frisyrer, sätt att tala och röra oss. Med hjälp av performativiteten befästs och återskapas könsordningen hela tiden, då handlingarna ständigt skapar och återskapar den. Könsordningen kan beskrivas som outtalade regler och normer med föreställningar kopplade till hur kvinnor respektive män skall se ut och bete sig (Butler i Smedler & Drake 2006, s.55-57).

Butler talar om den heterosexuella matrisen där en kvinna med ett biologiskt kvinnligt kön samtidigt förväntas ha ett kvinnligt utseende, en specifik social roll och ett feminint beteende, vilket även motsvaras när det gäller synen på det manliga könet. Mellan de båda könen dras en skarp linje, där människor med en vagina möter helt andra förväntningar gällande framställningen av sig själv än människor med en penis. Det förväntas i den heterosexuella matrisen även vara så att det ena könet är attraherat av det motsatta och att människor självklart ses som heterosexuella. Det innebär att matrisen dels befäster uppdelningen av könen som den naturliga och självklara ordningen samt upprätthåller en underordning för det kvinnliga könet i relation till det manliga (Butler i Smedler & Drake 2006, s.55-57). Könforskningen har kritiserats för att ensidigt fokusera på hur enbart kön som maktordning tar sig uttryck men kön interagerar även med andra maktordningar såsom klass, ålder och etnicitet (Johansson, H 2006 s.52).

4 Metod

I detta kapitel kommer vi att redogöra för hur materialet har samlats in och analyserats, vår förförståelse, samt studiens validitet och reliabilitet.

4.1 Litteratursökning och val av metod

För att se vårt problemområde i ett större ämnessammanhang och för att konkretisera det sökte vi inledningsvis efter litteratur. Genom databaserade söksystem som LIBRIS och GUNDA sökte vi efter bibliotekens katalogiserade böcker. Vi sökte även efter avhandlingar, artiklar och vetenskapliga tidskrifter samt dokument från myndigheter, bland annat från SwePub. För att kunna utforma en välgrundad problemformulering krävdes att vi tillskansade oss kunskap om problemområdet, vilket inledningsvis gjordes genom en bred litteratursökning. Vi fann då återkommande ämnesord som förde oss mot användbar litteratur för vår studie. Sökorden vi använde var bland annat "facebook + identitet", "sociala medier + identitetskapande", "facebook+ ung*", "facebook+flickor", "facebook+ unga kvinnor" "självpresentation", "nätverkskulturer". För att få en så bred forskningsbas som möjligt vände vi oss även till internationella databaser. Här fann vi en större täckning av tidigare forskning, främst från USA. Vi fann vår litteratursökning som en tidskrävande men väsentlig del i vår kunskapsprocess. Detta för att utveckla och nyansera vår egen förförståelse och även för att skapa en kunskapsbild kring vad som tidigare gjorts och inte inom vårt problemområde. Denna kunskap genererade förslag på teorier och begrepp som kunde vara användbara för vår undersökning och gav oss en klarare riktning för avsikten med vår studie.

Metoden vi valt är kvalitativa intervjuer av semistrukturerad art. Vi fann en kvalitativ metod lämplig då den kännetecknas av en beskrivande ansats och syftar till att ta reda på individers subjektiva upplevelser utifrån dennes meningsbeskrivningar, vilket vi menar är i linje med vårt syfte. Den kvantitativa metoden är på ett annat sätt användbar när syftet är att genom större urval mäta förekomsten av olika fenomen (Larsson 2005, s.92). Den semistrukturerade intervjun har som mål att genom intervjudeltagarens berättelse tolka och förstå dennes livsvärld och innebörden av det beskrivna fenomenet. Att den är semistrukturerad innebär att den tills viss del kan liknas vid ett vardagligt samtal, med den skillnaden att intervjuaren i förväg formulerat teman och frågor som samtalen ämnar följa. Frågorna är dock inte i form av ett frågeformulär som samtalen strikt ska följa, utan av en mer öppen karaktär där följdfrågor och nya infallsvinklar ska få utrymme under intervjuens gång (Brinkmann & Kvale 2009, s.19, 43). Detta gav oss en större flexibilitet och möjliggjorde nya frågor som vi inte i förväg tänkt på. Svenning (2003, s.120) tar upp problem som kan uppstå i intervjusituationen, bland annat pratar han om intervjuareffekten, vilken beskrivs som att vi, enbart i egenskap av intervjuare, kan påverka svaren vi får. Intervjudeltagaren kan vilja svara i linje med vad hon tror att vi vill höra, detta utan att vi upplever att vi påverkat dem till detta. Vi kan inte med säkerhet säga att det inte har skett, men vi har försökt att vara så öppna och tillåtande i vårt klimat som möjligt.

Ett alternativ till den ovan beskrivna intervjuformen hade varit att utföra gruppintervjuer med våra deltagare. Detta menar Svenning (2003, s.137) kan vara lämpligt då en form av konsensusuppfattning från gruppen eftersträvas. Vi menar

att det säkerligen hade tillfört studien relevanta resultat, kanske hade deltagarna tillsammans kommit fram till intressanta aspekter på området och kanske hade möjligheten att diskutera de uppkomna aspekterna lett fram till mer djuplodade resonemang. Vi valde dock bort gruppintervjun av den anledningen att ett möjligt grupptryck skulle kunna hindra våra deltagare att säga vad de verkligen tyckte och istället enbart lyfta de åsikter framförda av gruppens starkaste medlemmar.

Vårt arbete med att samla in empiri har bedrivits både induktivt och deduktivt. Att kombinera dessa två sätt benämns som en abduktiv strategi. Det innebär att vi delvis utgått från teori vid insamlandet av vår empiri (deduktiv ansats) och haft våra "teoriglasögon" på redan vid intervjutillfällena. Samtidigt försökte vi låta vår empiri tala till oss och efter insamlandet finna nya passande teorier för vår empiri (induktiv ansats) (Larson 2005, s.96). Ett exempel på det sistnämnda var när vi i tjejernas uttalanden fann balansakter vad gäller femininitet och sexualitet som vi inte inledningsvis hade räknat med. Vi menade att dessa behövde en mer utvidgad teoretisk referensram än den vi från början tänkt oss, vilket resulterade i en användning av Butlers teorier kring genus. Vi fann den abduktiva ansatsen lämplig då den hindrade oss från att fastna i förutbestämda teorier, samtidigt som vi genom en i början tänkt teorigrund kunde utforma relevanta frågor till våra deltagare.

4.2 Urval

Vi skickade inledningsvis ut mail till vad vi ansåg lämpliga ämneslärare i samhällskunskap, psykologi och mediaämnen på sex olika gymnasieskolor i Göteborg. Vi valde att maila direkt till lärarna istället för skolornas rektorer då lärarna i sitt direktarbete med eleverna torde ha en större överblick över intresset och möjligheten att delta. I mailen bifogade vi ett brev där vi berättade om oss, syftet med studien, våra frågeställningar samt etiska riktlinjer för våra intervjuer (se Bilaga 1). I mailet bad vi om att få komma ut till skolorna och informera mer om undersökningen och på så vis finna tjejer som ville ställa upp på intervjuer. Då svar från skolorna helt uteblev var vi tvungna att finna andra vägar för att hitta intervjudeltagare till studien. Genom personliga kontakter i form av två gymnasielärare kom vi i kontakt med två klasser på en gymnasieskola i en mindre närliggande stad som resulterade i fem deltagare samt en elev från en gymnasieskola i en stadsdel i Göteborg. Detta genererade alltså sex intervjudeltagare. Den förstnämnda av skolorna fick vi själva komma till och finna deltagare där vi informerade om vår studie inför två klasser och efter det samlades intresseanmälningar in.

När det gäller kvalitativa undersökningar är urvalet alltid att betrakta som selektivt, och så även i vårt fall (Svenning 2003, s.110). Vår urvalsprocess kan liknas vid ett bekvämlighetsurval, då vi utgick från personliga kontakter för att finna intervjudeltagare. Bryman (2011, s.433) beskriver att bekvämlighetsurval ofta används då det är svårt att få tag på passande intervjudeltagare, vilket vi menar oss haft. Vi är medvetna om att vårt urval kan betraktas som ensidigt då vi inte har någon direkt geografisk spridning på våra deltagare. I stort sett alla deltagare är dessutom att betrakta som medelklass, vilket vi menar medför en vinkling av resultatet utifrån denna grupp.

4.3 Intervjuguiden och genomförande av intervjuerna

I vår studie använder vi oss av benämningen intervjudeltagarna eller tjejerna när vi pratar om deltagarna. Vi har valt benämningen deltagare framför informant då vi ser dem som delaktiga i att skapa kunskap och inte enbart som lämnare av information vilket vi menar att begreppet informant mer antyder (Thomsson 2010, s.53). Vi finner begreppet tjejer mer åldersneutralt än till exempel flickor eller kvinnor då vi menar att de riktar tankarna mot andra åldersgrupper än den vi valt att studera. Innan intervjuernas genomförande utformade vi en intervjuguide (se Bilaga 2) där vi utifrån våra övergripande frågeställningar formade mindre, mer lättbegripliga frågor. Vår avsikt var som nämnts att utföra semistrukturerade intervjuer, frågorna var därmed mest en grund för oss att utgå ifrån. Under intervjuernas genomförande uppkom sedan följdfrågor och i vissa fall nya frågor. Brinkmann och Kvale (2009, s.154) betonar vikten av att intervjuaren är påläst inom intervjuämnet så att följdfrågorna tillför studien relevant information. I och med detta studerade vi fortlöpande teori, metod och tidigare forskning inom området för att kunna göra våra intervjuer så innehållsrika och användbara som möjligt för vår studie. Vi märkte under intervjuerna att följdfrågorna ibland kunde upplevas som ledande. Det bekymrade oss och vi samtalade mycket kring hur detta kunde undvikas. Brinkmann och Kvale påpekar att den negativa klang som ledande frågor har är något som ofta problematiseras gällande utförandet av intervjuer men att det ofta är obefogat. De menar att de ledande frågorna inte behöver vara negativa, utan tvärtom stärka materialet och öka studiens reliabilitet på så vis att de prövar tillförlitligheten i intervjudeltagarnas svar och verifierar intervjuarens tolkningar. Vidare diskuterar de att den allmänna rädslan för ledande frågor hämmar många kvalitativa forskningsintervjuer och att de istället borde användas mer (Kvale 2009, s.188). Något vi dock försökte ha i beaktning var att de ledande frågor vi ställde inte "lade orden i munnen" på intervjudeltagarna utan att de faktiskt utvecklade och stärkte deltagarnas utsagor. Detta menar vi är en svår balansgång och vi tror det kan vara svårt att veta när de ledande frågorna tillför intervjun något och när de istället ändrar intervjudeltagarens utsaga till något de egentligen inte menade.

Innan varje intervju informerade vi deltagarna om de forskningsetiska principer som uppsatsen vilar på. Alla intervjuer spelades in, vi upplevde dock att en del av deltagarna påverkades negativt av detta. Vid ett par tillfällen sa deltagaren nya intressanta saker efter att bandspelaren stängts av och intervjun officiellt var över. Detta diskuterar Brinkmann och Kvale (2009, s.145) och de menar att när bandspelaren stängs av tar deltagaren upp ämnen som hon inte kände sig trygg att göra medan bandspelaren var på. Skulle det under detta informella samtal efter intervjun tas upp nya ämnen som intervjuerna ämnar använda i studien menar Brinkmann och Kvale att deltagaren ske bes om tillstånd för detta. Detta har vi emellertid inte känt något behov av.

Tre av våra intervjuer inleddes på ett annat sätt än de övriga, då vi fick i uppgift av klassens lärare att innan vi berättade om vår undersökning vara med på en övning. Klassen läste en kurs om kommunikation och läraren ville att eleverna utifrån valda teman skulle få gissa vilka vi var enbart genom att titta på oss. Temana de utgick ifrån var ålder, civilstånd, boende, familjesituation, intressen, om vi tränade eller inte samt om vi arbetade eller studerade och i så fall med vad. Utifrån

deras gissningar och våra svar diskuterade de sedan hur snabba vi är med att bedöma människor vi möter enbart efter hur de ser ut, och vad det får för konsekvenser för hur vi sedan behandlar dem. Vi fann denna övning intressant och det gav oss också en bra ingång för vår anledning till besöket. Detta då vår studie också handlar om kommunikation och hur gymnasieelever ser på sin egen och andras självpresentation. Dessutom fick eleverna i och med den här övningen ett litet maktövertag över oss som vi tror var nyttigt inför intervjuerna där annars vår position som universitetsstudenter kan verka maktstark. Denna övning bidrog även till att vi fanns med i klassen under en lite längre tid och skapade en något bättre relation till eleverna än vi annars hade gjort. Detta tror vi påverkade antalet intresseanmälningar vi sedan fick samt klimatet under intervjuerna till det bättre.

Vi reflekterade mycket kring att vi var två intervjuare och på så vis besatt ett visst övertag gentemot deltagarna som var ensamma vid intervjuernas genomförande. Förutom maktaspekten som vi mer ingående talar om i avsnittet om forskningsetiska överväganden är en nackdel med att vara två intervjuare att vi riskerar att avbryta varandra, vilket kan leda till att viktiga frågor inte ställs. Den ena intervjuaren kan också dra sig för att ställa frågor som den upplever inte stöds av intervjupartnern. Det finns dock även fördelar med att vara två intervjuare, vi hade då möjlighet att innan intervjuerna dela upp frågeområdena mellan oss och på så vis fokusera på olika saker. Vi kunde också komplettera varandras luckor och bättre uppmärksamma det som intervjudeltagaren sa vilket deltagaren kan känna en viss trygghet i då vi är två som tolkar och försöker förstå det hon förmedlar (Thomsson 2010, s.73) . Detta tyckte vi fungerade väl och vi upplevde att det bidrog till ett mer avslappnat klimat under intervjusituationen.

Varje intervju tog mellan 25-40 minuter att genomföra vilket kändes som en bra längd då det var tillräckligt länge för att vi och intervjudeltagaren skulle känna oss avslappnade och få in ett bra flyt i samtalet. Det var heller inte för länge, utan vi kände det som att både vi och våra deltagare orkade vara aktiva och engagerade i intervjun under hela tiden.

4.4 Förförståelse

Förförståelsen står för den kunskap, intryck, tankar och känslor som forskaren besitter kring det aktuella ämnet och bör ses som en tillgång och inte ett hinder i arbetet med att tolka och förstå sin empiri. Det är dock viktigt att forskarens förförståelse i möjligaste mån konkretiseras och synliggörs för att medvetengöra hur den kan påverka materialets framställning och tolkning (Davidson & Patel 2003, s.30).

Vår förförståelse kring Facebook grundar sig i att vi själva är medlemmar på sidan och vi ser oss som relativt aktiva i vårt användande. Att vi båda, beroende på antaget perspektiv, antingen nyss varit eller fortfarande är att betrakta som ungdomar spelar också in som en bidragande faktor till vår förförståelse. Vi har i och med det en upplevelse kring hur vår egen identitetsutveckling påverkas av vårt Facebookanvändande. Att vi dessutom har en liknande socioekonomisk bakgrund som merparten av våra deltagare samt att vi likt dem är kvinnor bidrar också till vår förförståelse. Vi kan, i och med att vi är en del av samma värld som våra deltagare, inte inta en så objektiv position som önskat. Bryman (2011, s.143) disku-

terar objektivitet och menar att ingen forskare helt kan inta en objektiv roll. Värderingar och vem man är som person påverkar alla faser av en undersökning, från valet av forskningsområde fram till slutsatserna som dras. Vi ansluter oss till Brymans diskussion om objektivitet och menar att förutsättningar som kön, klass, utbildning och bakgrund aldrig går att frigöra sig ifrån, de kommer alltid att påverka våra värderingar och i förlängningen föreställningen om att en sann objektivitet går att uppnå.

Vi hade inledningsvis en förförståelse kring att ungdomar, och då i synnerhet unga tjejer tenderar att synas mycket på Facebook, vilket vi tyckte var intressant att undersöka ytterligare. Under socionomutbildningen har vi även kommit i kontakt med teorier och resonemang kopplade till ungdomstiden och identitetsutveckling, som på flera sätt kan påverka vår förförståelse i ämnet.

4.5 Forskningsetiska överväganden

Forskningsetiska överväganden handlar mycket om att balansera olika legitima intressen mot varandra. Det kan gälla kunskapsintresset i att producera en uppsats med bidragande kunskap till fältet socialt arbete i motsats till integritetsintresset där deltagarnas rätt till skydd mot olika former av skada och risk för skada måste beaktas (Hermerén 2011, s.10).

Vi har inför vår studie tagit del av Vetenskapsrådets etiska principer kring forskning som fanns tillgängliga på deras hemsida (Codex 2011a). Innan intervjuerna informerades vi våra deltagare om dessa forskningsetiska regler som intervjun och uppsatsen vilar på, dels skriftligt via mail (se Bilaga 1) men också muntligt innan varje intervju, och ett informerat samtycke intogs då från alla deltagare. I dokumentet de mottagit fanns även kontaktuppgifter både till oss och till vår handledare samt studiens syfte och frågeställningar. Vi gjorde tydligt att allt deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde ångra sig eller dra sig ur studien. Vi talade också om att de inte behövde svara på alla frågor om de inte ville samt att om det var någon fråga de inte förstod fick de gärna fråga mer om den så skulle vi förklara bättre (Codex 2011a). Vi garanterade även anonymitet, vilket innebär att obehöriga inte ska kunna läsa uppsatsen och avgöra vem som sagt vad (Hermerén 2011, s.68). För att garantera detta är tjejernas namn i uppsatsen fiktiva och i de fall de lämnat information som vi upplevt är lätt att spåra till en specifik deltagare har denna information uteslutits eller kodats om. En av tjejerna som delgivit mycket information har vi valt att dela upp i två namn, därav finns det sju namn i analysen trots att vi enbart haft sex deltagare. För att ytterligare stärka deltagarnas anonymitet har vi valt att inte uppge skolornas namn eller geografiska plats. Vi talade även om var uppsatsen skulle publiceras och arkiveras samt försäkrade deltagarna om att intervjuerna enbart skulle användas i vetenskapligt syfte. Vi informerades om att vi ville spela in intervjuerna och att det var för att vi skulle vara säkra på att vi förstod dem korrekt samt för att vi skulle kunna koncentrera oss på att prata istället för att skriva och på så vis kunna vara mer delaktiga i samtalet. Vi talade också om konfidentialitetskravet, vilket innebär att ingen förutom vi får ta del av deltagarnas personuppgifter i form av det inspelade materialet eller de transkriberade intervjuerna (Hermerén 2011, s.68).

Alla våra deltagare var över 15 år, och i lagen om etikprovning sägs att barn som fyllt 15 år och inser vad forskningen innebär för hans eller hennes del skall informeras och samtycka till forskningen (Codex 2011b). Med andra ord krävdes inget samtycke från deras vårdnadshavare. Trots detta valde vi i de fall där deltagarna var under 18 år att via mail informera vårdnadshavarna om syftet med vår studie och vad deras barns deltagande innebar. Detta ansåg vi var viktigt då tjejnerna trots allt inte är att betrakta som vuxna.

Vi valde i de fall det var möjligt att utföra intervjuerna på elevernas skolor. Detta för att intervjudeltagarna skulle känna sig mer bekväma och för att de inte skulle behöva ta sig någonstans vilket kanske skulle kännas krångligt, otryggt och riskera bortfall av deltagare. Thomsson (2010, s.79-84) diskuterar vikten av var intervjun genomförs. Hon menar att om intervjudeltagaren känner sig bekväm resulterar detta i en bättre intervjusituation där deltagaren pratar på mer obehindrat än om deltagaren kommer till en för henne okänd plats.

I en av våra intervjuer var vi på ett bibliotek som låg nära deltagarens skola. Vi upplevde då en viss skillnad från intervjuerna som skedde på tjejnernas egen skola vilka vi fann mer bekväma och lättare att föra ett samtal med. Om detta berodde på den valda platsen eller andra omständigheter kan vi inte veta med säkerhet.

Alla våra deltagare förmedlades som tidigare nämnts till oss via deras lärare. Det finns i detta en risk att eleverna upplevde en informell och icke uttalad press att delta i vår undersökning, detta då läraren kan vara att betrakta som överordnad sin elev. Att intervjuerna dessutom utfördes i skolans lokaler och på skoltid menar vi kan ha bidragit till att intervjuerna kändes som något skolrelaterat och därför något eleverna borde göra. Det var emellertid så att ett stort antal elever valde att inte medverka på intervjuer vid förfrågningar, samt att två av dem som först ville medverka sedan ångrade sig. Om denna press kan ha påverkat de som ställde upp kan vi dock inte med säkerhet veta.

Under våra intervjuer upplevde vi att det inte kändes optimalt att vi var två intervjuare. Maktfördelningen kändes skevt fördelad och tjejnerna kändes extra små i förhållande till oss två. Thomsson (2010, s.73) skriver om detta och menar att man bör undvika att vara två intervjuare till en deltagare om det inte är en intervjudeltagare i en maktstark position. Då vi var medvetna om detta försökte vi i möjligaste mån placera oss i rummet så att det inte skulle kännas som att det var ”två mot en”. Vi upplevde att i de fall vi hade tillgång till ett runt bord var detta lättare och intervjusituationen kändes då något mer balanserad.

4.6 Bearbetning av data och analys

Ett första steg i bearbetningen av våra intervjuer var att skriva ut, transkribera, dem. En stor fördel med att transkribera intervjuer var att vi behöll deltagarnas exakta uttryck, vilket var en förutsättning för att kunna använda oss av citat i vår presentation av resultaten. De utskrivna intervjuerna underlättade också vid vår analys av dem, då vi inte riskerade att missa något som sagts, och vi var heller inte begränsade till anteckningar och våra egna minnen från intervjutillfället (Bryman 2011, s.429). Transkribering innebär alltid att den som ska skriva ut intervjuerna ställs inför valmöjligheter kring hur talet ska återges samt hur betoningar, pauser och annat ska hanteras (Brinkmann & Kvale 2009, s.197). Vi valde i transkri-

beringen av vårt material att inte återge alla ”mm” som uttalades, då detta gjordes mycket ofta och vi menade att detta enbart skulle störa vid läsning av det utskrivna materialet. Vi har heller inte återgivit exakta tider för exempelvis pauser som uppstod eller särskilt markerat betoningar på vissa ord. Valen grundade sig i att vi inte hade för avsikt att göra någon textanalys av våra intervjuer, utan vi var enbart intresserade av meningen i det som sades. För att se meningen i det utskrivna och upptäcka samband och motsatser i innehållet fann vi det relevant att utskriften var lätt att läsa och inte uppehöll oss som läsare vid för den här studien irrelevanta tecken och tillägg.

Vi hade för avsikt vid analys av våra intervjutexter att använda oss av en hermeneutisk meningstolkning. Det vill säga var vi ute efter att förstå och tolka våra intervjudeltagares upplevelser och deras uttryckta innebörder av fenomenet Facebook och dess påverkan på identitetsskapande. Hermeneutiken hör samman med hur människor upplever, förhåller sig till, förstår och förklarar sin omvärld (Selander & Ödman 2005, s.9). Fokus i analysen låg på att tolka och finna ett djupare meningsinnehåll i intervjudeltagarnas utsagor. Delen som studerades sattes in i ett större sammanhang för att kunna förstås. Denna del förstods i relation till sin helhet samtidigt som helheten sattes i relation och anpassades till delen. Den här växelverkan mellan del och helhet beskrivs som den hermeneutiska cirkeln där samspelet mellan de olika delarna utvecklas fortlöpande, och det är detta samspel som är det centrala vid tolkning av materialet (Dalen 2008, s.14-15). Vi fann hermeneutiken passande vid analysen av vårt material då det var just intervjudeltagarnas upplevelser och beskrivningar kring Facebook vi ville undersöka och tolka. Vi var dock medvetna om hermeneutikens nackdelar. Brinkmann och Kvale (2009, s.226) beskriver hur man som tolkare av en text aldrig kan vara helt förutsättningslös. Vi bär alltid på en förförståelse som riskerar att färga resultaten. Vi hade för avsikt att medvetengöra vår förförståelse inför oss själva och för läsaren (se avsnitt om förförståelse) för att på det sättet kunna upptäcka när vi genom vissa frågor till texten bestämde vilka svar som var möjliga. Detta ägnade vi tid till under hela undersökningens gång genom att ständigt sinsemellan diskutera och problematisera det vi kom fram till. Ödman (2007, s.108) pratar om svårigheten i att tolka sin empiri då det vanligen uppstår en rad olika möjliga tolkningar av det beskrivna och svårigheten ligger i att avgöra vilken av dessa som bör ges företräde inför de andra. Han ger förslag på hur detta problem kan lösas och beskriver en tolkningsprocess där en inre och yttre kontroll hela tiden samverkar. Den inre kontrollen motsvarar att forskaren jämför sina tolkningar med aktuella teorier, och den yttre kontrollen står för kontrollerandet mot empirin. Denna växelverkan mellan teori, empiri och tolkning är något vi menar oss ha gjort, och det hävdar Ödman bör leda fram till ett giltigt och meningsfullt sammanhang (Ödman 2007, s.111).

4.7 Redovisning av materialet

Vi har valt att presentera och analysera vår empiri utifrån fyra olika teman vi fått fram under bearbetning av empirin. De teman vi utgått ifrån är: Facebook – ett mångsidigt verktyg för identitetsarbete, Självpresentation – det ideala självets, Vikten av kollektivets reaktioner och Framställandet av femininitet. Under varje tema används även teoretiska infallsvinklar och tidigare forskning för att ytterligare analysera vår empiri. Vi har valt att under rubriken ”Resultat och analys

integrerat behandla både resultat och analys. Avslutande presenteras en slutdiskussion för att binda ihop de olika temana.

4.8 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Begreppen validitet, reliabilitet och generaliserbarhet har av en del forskare avfärdats som användbara inom kvalitativ forskning, då de menar att det inte går att tala om dessa begrepp eftersom de förutsätter en objektivitet som enbart går att uppnå inom kvantitativ forskning. Brinkmann och Kvale (2009, s.263) menar att detta visst är möjligt, dock genom en viss omformulering av begreppen så att de bättre passar den kvalitativa metoden och intervjuforskningen. Vi kommer här att behandla begreppen utifrån ett kvalitativt angreppssätt samt diskutera hur vår studie förhåller sig till dessa.

4.8.1 Validitet

Validitet har att göra med giltigheten, sanningen och styrkan i resultaten, eller: om metoden verkligen undersöker det den säger sig undersöka. Det hermeneutiska synsättet på validitet innefattar ett koherenskriterium, vilket innebär att en utsaga för att vara valid ska innefatta en motsägelsefrihet och en inre logik. För att kontrollera validiteten bör forskaren ständigt ifrågasätta och teoretiskt kontrollera sina resultat (Brinkmann & Kvale 2009, s.265-266). Vi menar att vi i vår undersökning stärker validiteten genom att noga ställa syfte och frågeställningar mot metod, resultat och analys för att kontrollera att vi undersöker det vi tänkt oss. Vi redogör i vårt metodkapitel för alla steg i processen och vi innehar ett kritiskt förhållnings-sätt till våra resultat samt en uppfattning om relevanta teorier. Detta menar vi har lett oss till ett resultat och en analys av vår empiri som är av valid art.

4.8.2 Reliabilitet

Reliabilitet kan förklaras med begreppet tillförlitlighet på så vis att om två undersökningar utförs på samma population och med samma syfte så ska resultatet bli detsamma (Svenning 2003, s.67) Detta har att göra med om intervjudeltagaren påverkas av intervjuaren eller om den med en annan person som intervjuare avger samma svar. Vi människor är emellertid inte statiska utan förändras hela tiden över tid och rum (Brinkmann & Kvale 2009, s.246). Då det är just människor och dess unika upplevelser vi valt att undersöka, och dessutom unga människor vars åsikter och identiteter och upplevelser kring denna kan tänkas skifta i ännu snabbare takt, blir en fullständig reliabilitet omöjlig att uppnå. Vi som intervjuare påverkar dessutom alltid våra deltagare enbart genom att vara de vi är, varvid en neutralitet som forskare inte är möjligt, då det inte går att bortse från våra egna erfarenheter. En helt neutral roll är inte heller önskvärd att inta då vi tror att en ömsesidig förståelse och gemensam kunskap kräver ett möte mellan två människor och inte mellan en neutral forskare och dennes studieobjekt. Något som kan ha ökat vår studies reliabilitet något menar vi är att vi utformat en intervjuguide av semistrukturerad art och inte ostrukturerad. Att det finns teman och frågor att utgå ifrån innebär att alla intervjuer utförts på någorlunda samma sätt och att om undersökningen skulle göras om skulle i princip samma frågor ställas till deltagarna.

4.8.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet har på flera sätt beskrivits hemmahörande inom kvantitativ forskning, där en föreställning finns kring att man genom representativa urval kan göra uttalanden kring en större population. Generaliserbarhet inom kvantitativa studier kan dock inte sägas vara självklart, då det ofta är svårt att uppnå dessa representativa urval vilket resulterar i att det enbart blir det urval som svarat på enkäten som det går att uttala sig om. Inom den kvalitativa forskningen arbetar man främst med små och syftesrelaterade urval där målet vanligtvis är att exemplifiera istället för att generalisera (Larsson 2005, s.118). Bryman (2011, s.369) talar om generalisering i förhållande till kvalitativa studier och menar att dessa bör generaliseras till teori istället för, som kvantitativ forskning, till populationer. Han menar vidare att det är styrkan och kvaliteten på de teoretiska resonemangen och slutsatserna som avgör en studies generaliserbarhet. Dessa generaliseringar kan dock ses som ”måttliga”, då de alltid är av begränsat slag och något mer vaga än de kvantitativa (Bryman 2011, s.370). Vi har från start haft en teoretisk referensram som allteftersom byggts på med nya teorier och begrepp och vi har kontinuerligt ställt empiri, resultat och analys mot denna. På grundval av det menar vi att vi uppnått generaliserbarhet i den bemärkelsen att det skett mot teori, även om denna enbart är att betrakta som en måttlig sådan.

4.9 Studiens begränsningar

De val vi gjort kring vår studie innebär också att en del intressanta aspekter relaterade till vårt ämne inte rymts inom ramarna för undersökningen. I och med valet att enbart studera tjejer missar vi följaktligen killarnas syn på identitetsskapande och självpresentation samt om det beskrivs någon skillnad i kön gällande detta. Att alla deltagande tjejer förutom en kommer från samma stad och samma skola är ytterligare en begränsning då det finns en risk att tjejerna kan ha liknande uppfattningar på grund av detta. Detta i kombination med att vi valt en kvalitativ ansats för vår studie gör att vi enbart kan säga något om just de här tjejerna med den här specifika bakgrunden. Vi menar med detta inte att alla tjejerna är likadana då skillnader inom gruppen självklart finns, men att om urvalet hade haft en större spridning i kön, ålder, klass och etnicitet hade större variationer sannolikt uppstått. I och med valet att enbart ta reda på och analysera tjejernas beskrivningar av hur de upplever detta, har vi enbart tjejernas egna utsagor att utgå ifrån till skillnad mot om vi hade valt att studera och observera deras aktiviteter och användande av Facebook. Vi har vid analys av vårt material fokuserat på meningen i det som sägs och i och inte riktat fokus mot språket, hade vi istället använt oss av exempelvis diskursanalys hade vi kunnat finna diskurser i det sagda och ta reda på hur dessa skapas och fungerar i praktiken. En diskurs kan sägas vara en organiserad samling idéer som används för att skapa, bevara och förstöra olika sociala band (Brinkmann & Kvale 2009, s.244). Vi är medvetna om att våra val av teoretiska perspektiv på ett sätt innebär en begränsning i och med att vi då valt bort andra teorier relevanta för ungdomar och identitet som på ett annat sätt hade kunnat belysa viktiga infallsvinklar. Med andra teorier hade möjligtvis andra resultat och slutsatser kunnat dras. Vi finner dock våra val av teorier användbara och passande för vår just vårt syfte med studien.

4.10 Två författare

I de anvisningar vi genom universitetet fått inför vårt arbete med denna studie framgår att i de fall uppsatsen skrivs av fler än en person ska författarnas delaktighet i arbetsprocessen redogöras för. Vi har generellt gjort det mesta arbetet kring uppsatsen gemensamt, och tillsammans diskuterat, problematiserat och formulerat vad vi kommit fram till. Utöver detta har vi även delat upp delar av uppsatsen, vilka vi senare gått igenom och reviderat tillsammans. I anvisningarna sägs också att arbetet ska motsvara antalet personers heltidsinsatser, vilket vi menar har skett.

5 Resultat och analys

Vi kommer i detta kapitel presentera våra resultat och analys interfolierat. Det innebär att vi inte presenterar resultat och analys åtskilda utan att de kontinuerligt sammanflätas och varvas i den löpande texten.

5.1 Facebook - ett mångsidigt verktyg för identitetsarbete

För att kunna analysera hur användandet av Facebook påverkar unga tjejers identitetsskapande samt vilken betydelse detta sociala verktyg har i deras vardag ansåg vi att det var av vikt att ta reda på i vilken utsträckning tjejerna säger sig använda Facebook i vardagen samt i vilket syfte.

5.1.1 Hur mycket?

Större delen av våra intervjudeltagare säger sig använda Facebook mycket, vissa uttryckte det till och med som ett beroende och att de är tillgängliga på nätet under hela dagen, främst via sina telefoner.

Anna: Nä men jag, man är ju där inne hela tiden, det är, har ju blivit ett beroende. Man kan ha det i telefonen, och man har det på datorn och man har det överallt verkligen. Och så, har man ingenting att göra och det inte finns nåt så sitter man och trycker på den här Facebook-knappen så allting uppdateras, och så står det samma sak igen, ja men då trycker man en gång till och ser om nån har skrivit nåt nytt. Man gör samma sak hela tiden.

Caroline: Eh... nej men asså det är ju... Speciellt när man har iPhone då är man ju inne varje dag liksom, det blir ju så automatiskt. "Ja ja ja, det är... Överallt.

En av tjejerna beskriver dock till skillnad från de andra att hon inte är uppkopplad på sidan under dagtid och enbart använder Facebook hemma efter skolan och till största del för att hålla kontakt med en familjemedlem i ett annat land.

5.1.2 Varför?

Syftet med att använda Facebook är enligt alla tjejerna främst som ett medel för kommunikation, underhållning, informationsuppdatering och självpresentation. Större delen av tjejerna beskriver att de har ett stort intresse för Facebook. Caroline och Nilosh beskriver:

Caroline: Det är väl mest att ha, asså ha kontakt, med mina vänner /.../ Eh... spelar lite spel och sånt gör jag väl också men... Det är väl mest det här sociala, att kunna ta kontakt och chatta och skriva och så-här.

Nilosh: Det är för typ ha koll på folk. Och typ asså för att det är kul. Så, det är liksom mest för att se vad andra gör

Nilosh beskriver vidare att hon är inne på Facebook hela tiden parallellt med andra vardagliga aktiviteter. Hon har det på telefonen och säger att så fort hon gör något så tar hon samtidigt upp telefonen och kollar lite snabbt. Sitter hon vid datorn hemma och till exempel skriver på ett skolarbete så har hon Facebook öppet samtidigt för att alltid ha koll på vad vännerna gör.

Caroline säger att hon ofta sitter i klassrummet och kontinuerligt statusuppdaterar om vad hon gör för tillfället. Hon menar att många ser på Facebook som en plats där man kan se allt som andra gör, vilka människor är, där allt är sant och stämmer. Caroline fortsätter med att man på sidan kan förmedla mycket kring vem man är som person.

Caroline: Eh... Man kan nog förmedla det mesta. Eh... Asså det är väl mycket typ, mycket liksom hur man mår och vem man är som... Jag tror man kan förmedla mycket vem man är som person.

5.1.3 Facebook: en parallellt existerande värld eller en avskild?

Vi ser att den tekniska utvecklingen och det bland ungdomar ökade användandet av till exempel Smartphones och iPads har gjort att tillgängligheten och möjligheterna till att logga in på Facebook över dygnets alla timmar, är utbredd. Nya tekniska medel ser vi utvidgar den typen av kommunikation som är mobil och inte lika begränsad till specifika platser och tidpunkter, som exempelvis den lokala fritidsgården med begränsade öppettider. Facebook framträder som ett frekvent använt verktyg för merparten av tjejerna under en stor del av dagen, vilket bekräftas i den tidigare nämnda rapporten av Findahl (2009, s.11) som säger att tonåringar idag lägger ner allt mer tid på Internet, både gällande hur ofta och hur länge där det dagliga användandet blir som mest frekvent i tonåren. Dock ser vi att användandet för Josefine är mer begränsat till valda delar av dagen och att användandet för henne mestadels fyller en funktion för kontakt på distans. Att Facebook tycks ha en positiv roll i detta bekräftas även av flera andra tjejer och att sidan kan på det här sättet underlätta upprätthållandet av nätverk som beskrivs som betydelsefulla för deras sociala liv. Kommunikationen på distans menar tjejerna främst sker i relation till människor de känner sedan innan där relationerna möjliggörs på ett effektivare vis med hjälp av Facebook. Denna slutsats drar även Findahl (2009, s.22) där han menar att det nya med sociala nätverk är att umgängeskretsen kan utvidgas med personer man inte träffar fysiskt regelbundet. Utvidgningen av tjejernas kontaktnät ses i deras beskrivningar av att de kan ha kontakt med avlägsna vänner som de inte annars skulle ha haft kontakt med. Findahl menar att ju mer aktiv och engagerad man är, desto viktigare blir dessa relationer på distans. Vi ser utifrån Findahls resonemang att även att en annan dimension framträder i vårt material då det även finns de tjejer som beskriver att de har relationer på Facebook med okända personer, vilket både upplevs som berikande och oroande. Exempelvis säger Nilosh att det känns onödigt att hon är vän med så många som hon aldrig har träffat, men att det ändå är kul att kolla vad de gör. Vi ser därmed att det inte enbart är redan befintliga och nära relationer som Facebook upprätthåller, utan även mer ytliga nätverk som till stor del utgörs av okända. Det verkar även vara så att en inblick i okändas liv fyller en funktion av under-

hållning. Ramen för det individuella identitetsarbetet inkluderar då även okända vilket är en intressant aspekt att relatera till dagens utveckling av massmedial kultur där dokusåpor och talk shows lyfter fram privatlivet för offentlig beskådning och görs till underhållning. Detta är en moderniseringsprocess som genom medialiseringen har suddat ut gränserna mellan det privata och det offentliga vilket vi menar även sker på Facebook (Lieberg 2009, s.45). Det gör att unga tjejjers identitetsarbete på sidan kombinerar nära och anonyma relationer som tillsammans utgör ett nytt sätt att se på kollektiv tillhörighet där det mest privata kan ta plats för en allmän beskådning.

Facebook-användningen beskrivs av flera tjejer som parallellt existerande till vardagen och som ständigt närvarande. Det gör att vi finner att Facebook i vissa fall kan liknas vid en förlängning av det fysiska rummet och självet där aktiviteter i den "verkliga" världen fortsätter. Dock fanns det de tjejer som beskrev att avsaknaden av den fysiska kroppens närvaro begränsade dess funktion som en förlängning av vardagen och som verktyg för en fullständig självpresentation. Lovisa säger att man på Facebook kan lära känna en persons profil, tankar och om den har vissa utmärkande åsikter, men att det inte går att lära känna någons verkliga personlighet. Hon menar även att interaktionen med andra inte kändes verklig eller äkta på samma sätt som möten i en rumslig kontext. Till skillnad från de som såg Facebook som en förlängning av vardagen menade dessa tjejer att framställningen av sig själva och relationer till andra endast kunde ske på ett fullvärdigt sätt genom geografiskt förankrad gemenskap. De beskrev Facebook som en avskild värld och att användandet mer sågs som ett komplement till det sociala livet som tog plats i verkligheten.

Utifrån tjejernas beskrivningar ser vi att Facebook kan beskrivas på två olika sätt. För en del tjejer var det som nämnts ingen större skillnad mellan det fysiska och det virtuella rummet, förutom att man i den sistnämnda inte var fysiskt närvarande. För att beskriva de ungdomar som föds in i en värld där Internet redan är en naturlig och viktig del av vardagen använder Dunkels Marc Prenskys (i Dunkels 2009, s.56) begrepp nätets infödda. Vi menar att tjejerna på ett sätt kan betraktas som det, då de har ett förhållningssätt till Facebook som en plats där aktiviteterna i vardagen bara fortsätter. Castells (2002, s.127) menar i likhet med detta att den sociala interaktionen på Internet är att betrakta som en utvidgning av livet i alla dess former. Han menar att flertalet användare av Internet skapar jag som är konsistenta både på nätet och utanför vilket en del av de intervjuade tjejerna menar sig göra.

5.1.4 Strukturens påverkan

Vi ser att strukturen på Facebook till viss del är en förutsättning för denna förlängning av vardagen och självet. Vi utgår från Papachariss definition av struktur (2009, s.205) där hon menar att den på Facebook består av en kombination av struktur, design och organisation. Delarna i strukturen möjliggör ett användningsmönster som i högre grad är användarskapat där tjejerna är delaktiga i att skapa och producera innehållet på sidan (Dunkels 2009, s.66). Facebook utmärker sig även i att den har en allmän och öppen struktur där i stort sett vem som helst kan bli medlem. Möjligheten i att välja vilka vänner man vill ha och inte på sidan gör att den vardagliga umgängeskretsen oftast även finns på sidan, vilket vi menar bidrar till känslan av att vardagen bara fortsätter. Detta i kombination med en stor

uppsättning applikationer och funktioner som användaren kan ha på sin profil som används för att göra den mer personlig och för att lämna markörer av sig själv, vilket vi menar kan liknas vid termen rekvisita som används i Goffmans (i Bird-sall & Giddens 2003, s.101) dramaturgiska modell. På scenen förmedlar man med hjälp av denna rekvisita intryck av sig själv och de utsända uttrycken är det icke-verbala och det emotionella innehållet i framträdandet. Rekvisitan som Facebook erbjuder möjliggör att ständigt kunna uppdatera och förnya informationen om sig själv. Användarna inbjuds av diverse påbud som ”vad gör du just nu?” att uppdatera ofta och mycket. Det gör att sidan kombinerar identitetsuttryck och kommunikation på ett sätt där de unga erbjuds att vara både konsumenter och producenter. Nätanvändningen på Facebook är på så vis blir mer personlig och kan liknas vid en förlängning av vår vardag, kropp, sinnen och möjligheter (Dunkels 2009, s.66).

För de tjejer som istället menar att Facebook är en annorlunda plats skild från verkligheten finner vi att de beskriver begränsningar i sitt identitetsskapande. Vi menar att strukturen här kan ha en påverkan på tjejernas upplevelser av att inte fritt kunna presentera sin identitet då den på ett sätt styr medlemmarnas sätt att uttrycka sig. Likt Papacharissis (2009, s 211.) slutsats ser vi att rekvisitan på Facebook kontinuerligt byts ut mot nya mer populära varianter. Detta tror vi kan skapa en känsla av att självpresentationen hela tiden avbryts och tar sig nya uttryck vilket kan upplevas som ett hinder vid framställningen av ett koherent och sammanhållet jag. Papacharissi menar vidare att större nätverk som Facebook strukturerar normer för individen på ett annat sätt än mindre och vi kopplar hennes uttalande till att Facebook uppmuntrar vissa beteenden framför andra. Strukturen talar för en viss form av interaktion som främjar sidans karaktär av en positiv miljö och begränsar tjejernas möjligheter till att ge uttryck för negativitet. Till exempel finns det ingen ”ogilla-knapp” där man på liknande vis som med ”gilla-knappen” kan visa vad man tycker om någons uttalande eller bilder. Vi menar att strukturen på så vis kan påverka tjejernas upplevelser av att Facebook på ett sätt omöjliggör ett eget, i meningen fritt identitetsskapande .

Papacharissi (2009, s.210) menar att miljön på sociala nätverk är ideal för självpresentation och att det finns förutsättningar att forma ett uppträdande som ut-sänder exakt det uttryck man önskar. Hon menar att det på Facebook finns en stor möjlighet att anpassa och personliggöra sin självpresentation, men att detta kräver ett aktivt engagemang från användarna. Engagemanget ses i att det krävs tid, en förmåga och vilja i att framställa sin Facebook-identitet. Denna slutsats drar även vi då vi fann att de tjejer som menade att Facebook inte var en förlängning av vardagen antydde en mer begränsad användning främst gällande engagemang. Vi menar alltså att även om man spenderar mycket tid på sidan, vilket merparten av tjejerna säger att de gör, så är inte det självklart likvärdigt med ett aktivt deltagande. Beroende på hur aktivt man deltar kan det bidra till de olika förhållnings-sätt som tjejerna har när de beskriver sidan som en parallell respektive avgränsad plats för sitt identitetsarbete och uttryck för självpresentation. Till skillnad från Papacharissi ser vi därmed inte Facebook som en ideal plats för självpresentation för alla, då vi ser att det är beroende på det individuella engagemanget och att tjejerna på många sätt styrs av strukturen som erbjuds och accepteras på sidan. Intressant att belysa är även Nilosh uttalande där hon säger att hon är olika aktiv och engagerad beroende på vilka av hennes vänner hon för tillfället är med. När hon

umgås med vänner som är aktiva med att lägga upp bilder och checka in på ställen så ökar även hennes eget intresse och engagemang. Utöver vår slutsats om det individuella engagemangets betydelse ser vi här att det resonemanget inte heller är helt entydigt. Det verkar även vara så att engagemanget inte är statiskt och konstant över tid utan förändras och påverkas av specifika situationer och människor runt omkring.

Frågan är även om dessa av oss förenklade synsätt på Facebook som en parallell värld eller en avskild går att hållas åtskilda som två separata perspektiv när världarna relateras till aspekter av ungas moderna identitetsskapande. Man kan istället se deras identitetsskapande och självpresentationer som en kontinuerligt pågående process som sker genom en ständig rörelse mellan och i kombination av olika slags virtuella och verkliga sfärer. Beroende på i vilka sammanhang de befinner sig behöver tjejerna förhålla sig till olika slags förutsättningar och strukturer som på olika sätt främjar och begränsar dem. Gränserna mellan det virtuella och det verkliga tenderar även att bli alltmer utsuddade och förlorar successivt i betydelse. Vi ställer oss därför frågan om inte de båda sfärerna skapas och vidareutvecklas hela tiden tillsammans? Hur denna diffusa och ambivalenta sammansmältning av de båda världarna kan upplevas vill vi belysa med hjälp av Annas citat:

Anna: Ja om jag säger det så kanske det låter konstigt, men om jag är, nu är jag i skolan, då är det här mitt Facebook. Och sen när jag kommer hem så är Facebook min skola liksom, asså man, är antingen på Facebook eller i verkligheten.

5.2 Självpresentation – det ideala självet

Vi använder Goffmans (i Carle et.al 2006, s.182) begrepp självpresentation när vi vill belysa hur tjejerna på Facebook ger uttryck för sig själva, sina intressen, värderingar och sociala tillhörigheter. I självpresentationen iscensätter tjejerna olika berättelser om sig själva, vad de gör, säger och är genom en textbaserad och en visuellt baserad kommunikation. Visuellt görs det via upplagda bilder på sig själva och andra i album, bilder från mobiluppladdningar och genom val av profilbilder.

5.2.1 Äkta eller falsk?

När tjejerna beskriver identitetsskapandet och hur det tar sig uttryck på Facebook pratar de å ena sidan om vilka de verkligen är och hur de uppfattar andras sanna jag. När de talar om detta använder de sig av återkommande begrepp som äkta och falsk i relation till identitet och hur den framställs. Tjejerna beskriver vikten av att identiteten ska uppfattas som kontinuerlig och stabil för att ge ett intryck av en sammanhållande och trovärdig person. För att uppnå en sådan upplevelse gentemot sig själv och andra talar tjejerna om vikten av att inte framställa motstridiga bilder av sig själv. Det beskrivs som viktigt att identiteten på Facebook ska vara överrensstämmande med verkligheten och vice versa.

Anna: ”Nej men det är väl, asså. Man får ju tänka på vad man skriver och om vad man vill få fram att man är en bra människa så kan man ju inte sitta och skriva ”Ja, idag har jag gjort det, och hjälpt till, hjälpt nån gå över vägen”, eller asså liksom som nu tar jag bara ett exempel och sen så dan efter så skriver man bara ”A, så var det inte” eller asså,

man ändrar sig och håller på. Det är viktigt att man håller sig till... Det man känner, att man inte ändrar sig personlighet och... Byter, allting hela tiden. Det är väldigt många som... skriver olika saker hela tiden och så... håller historierna inte ihop tillslut och så tänker man bara men va, den skrev ju så ena dan och så nu var det inte så längre och... Ja.”

Nilosh: ”Men asså om nån, asså om nån är på ett visst sätt på Facebook, så vågar den inte, asså om den är typ kanske jättetaskig, så vågar den liksom inte va det i verkligheten. Då liksom, då... Då stör man ju sig på den personen. Då liksom, ändras ju sättet, och se på den. Man får ju tänka sig för liksom. För... Vad man gör på Internet ändå...”

En annan aspekt av identitetsarbetet och uttryckandet via självpresentationen som synliggörs är deras upplevelser av att de via Facebook möter andra förutsättningar och stora möjligheter att skapa och uttrycka sig själva. Valmöjligheterna i vad man väljer att presentera av sig själv beskrivs vara fler än i den fysiska världen på så vis att de till stor del kan anpassa det som skrivs till vilka som ska läsa det. På det här sättet menar sig tjejerna kunna framhäva och dölja valda egenskaper hos sig själva, exempelvis åldern:

Lovisa: ”Ja där är det ju liksom... Så som jag har 1500 vänner, då är det ju, så är det ju, lätt för mig att hitta på massa saker, utan att... nån reagerar på det eftersom att folk, vet inte. Och nu kan man ju göra så, att jag kan dölja... Om jag skriver... Ja jag är... 20år, så kan jag dölja det för dom som vet att jag inte är det, så ser bara människorna som jag inte känner det. Och... asså, det... Ja. Det är väldigt annorlunda, man kan anpassa sig, anpassa sin Facebook väldigt mycket.”

Nilosh: ”Men asså... ja det kan ju... Om man inte skriver ut sin ålder liksom då kan, det kan ju va... För att man vill att, folk ska tro att man är äldre eller... Kunna få typ... Typ killar och sånt. Och att folk tror att man är äldre än vad man är. Då väljer man ju att inte skriva ut sin ålder.”

5.2.2 Den idealiserade bilden och inte vardagens tråkiga aktiviteter

I beskrivningarna om sina självpresentationer på Facebook pratar tjejerna genomgående om att den bild som presenteras ska vara intressant, unik och att det inte är ett forum för vad de beskriver som vardagens tråkiga aktiviteter. Josefine säger att det som gör en person ointressant på Facebook är att den lägger upp vardagliga bilder och statusar som tillexempel ”nu går jag och äter lunch klockan tolv” vilket hon menar blir tråkigt eftersom det vet alla redan. Hon beskriver det som att det blir pannkaka av allting, för det är inte vad personen gör just den tiden man vill veta, utan ”/.../man vill få en annan bild/...”. Nilosh menar, i likhet med Josefine, att det är viktigt att på Facebook framställa sig själv på ett roligt sätt, att man har ett kul liv, med många bilder och intressanta statusar. Anna beskriver vidare:

Anna: ”Man måste göra, asså man måste ha gjort någonting speciellt för att väcka uppmärksamhet. Eller typ asså om man har varit på en konsert som alla kanske vill gå på, så är det jättehäftigt och så sitter alla och kollar på bilderna och så gillar alla bilderna för att det är jättefräckt att dom har sett just den artisen, eller asså, ja. Man måste ha gjort någonting speciellt för att bli... uppmärksam. Om man ska säga så.”

Utöver att presentera de delar av livet som kan tänkas väcka intresse hos andra talar tjejerna också om att bilden de presenterar på Facebook inte alltid stämmer överens med verkligheten. Tillexempel säger Anna att hon kan säga att hon har fått MVG på ett prov fast hon inte fick det. Hon menar vidare att det på Facebook kryddas väldigt mycket överlag och att man beskriver sig själv som lite bättre än man egentligen är. I likhet med flera andra tjejer fortsätter Anna att beskriva hur man vill visa upp en glad och lycklig fasad fast man innerst inne kan må dåligt och vara ledsen. Hon tror att man låtsas vara glad för att inte visa sig svag för andra. Klara belyser även detta med sin beskrivning av Facebook som en god sida där man inte ska uttrycka negativitet, hat eller sorg. Hon menar att sådant kan man ta med sina närmsta vänner utanför sidan. Hon säger:

Klara: ”Inte va sån men folk bryr sig ju inte riktigt om man går och skriver massa såna här tråkiga saker. Eller det är klart man gör men det är ju dom närmsta vännerna, och dom kan man sms:a eller dom kan man ringa. Dom kan man vara med.”

5.2.3 Två processer: Stabilitet och äkthet kontra föränderlighet och självskapande

När tjejerna beskriver identitetsupplevelsen i relation till sig själva och andra och hur den tar sig uttryck på Facebook, ser vi att tjejerna talar om två olika processer. Den ena processen vi ser framträder är hur den personliga identiteten beskrivs med begrepp som sann eller falsk. Vi menar här att tjejernas upplevelser av en äkta och falsk identitet kan beskrivas utifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv där identitet liknas vid en sann, essentiell kärna i vilken personligheten är grundad. En av de mest framträdande egenskaperna är att en inre upplevelse av att vara en och samma person som bevaras genom hela livet oavsett yttre påverkan (Frisen & Hwang 2006, s.11). Vi menar att det av tjejerna beskrivs en spänning i upplevelsen av den äkta identiteten och förekomsten av motstridiga bilder på Facebook. Denna spänning kan förklaras på så vis att tjejerna under tonårstiden möter en utvecklingsuppgift som består i att lösa konflikten mellan identitet och rollförvirring. För att på bästa sätt lösa konflikten krävs det att tjejerna förankrar och söker trygghet i sin tidigare grundlagda identitet och samtidigt experimenterar och erövrar en mer oberoende identitet (Frisén & Hwang 2006 s.12). Tjejerna beskriver vidare vikten av att framställa sig själva balanserat, och att självpresentationen skall hålla en kontinuitet och inte förändras drastiskt från dag till dag. De menar att en obalanserad framställning kan undergräva trovärdigheten i presentationen av dem själva och även minska pålitligheten i framställningen av andras självpresentationer. Vi ser tjejernas beskrivningar av Facebook som en föränderlig miljö där förutsättningar, relationer och levnadsomständigheter ständigt skiftar och där olika uttryckssätt för identiteten ständigt aktualiseras. Det framträder tydligt hur viktigt det är för tjejerna att de har en känsla av kontinuitet i tid och rum och att det finns en önskan om och ett uttalat krav på hur identiteten

ska presenteras. Kravet är att den ska bevaras stabil och trovärdig oavsett i vilken roll och kontext de befinner sig och oberoende av om de befinner sig på Facebook eller i verkligheten. Ett annat sätt att fördjupa resonemanget kring vikten att framställa sig själv balanserat och trovärdigt är med hjälp av Meads tankar kring jaget och miget (i Ritzer 2009, s.296) och spänningen däremellan. Spänningen mellan det som flickorna talar om som äkta och falsk identitet menar vi kan beskrivas som den spänningen som finns mellan vad tjejerna spontant vill göra (jaget) och vad andra förväntar sig att de ska göra (miget). När för stora skillnader mellan jaget och miget uppstår, med andra ord att det en person visar av sig själv inte är vad andra förväntar sig, kan jaget te sig falskt. Det blir en för stor brist i överensstämmandet mellan vad vi kan kalla vårt mänskliga jag och vårt socialiserade jag. Tjejerna ställs då inför kravet att uppfylla andras förväntningar och inte skifta för mycket i framställningen av sig själva. Vikten av en balanserad framställning ser vi även som en viktig del i det verkliga livet, där ett skiftande i personligheten från dag till dag på samma sätt som på Facebook kan uppfattas negativt. Vi ser i enighet med Giddens och Meads presenterade tankar att en av tjejernas viktigaste målsättningar i samspelet på Facebook är att upprätthålla en gemensam definition av situationen. Det kräver att alla aktörer framträder på ett sådant sätt att deras bilder av sig själva och publikens förväntningar på dem blir så förenliga som möjligt. Motstridiga bilder skapar en misstro och sätter självpresentationer i gungning vilket som nämnts på så vis kan begränsa tjejernas möjligheter att tillskriva mening och sanning till de händelser som sker på Facebook.

Den andra processen som framträder utifrån tjejernas utsagor har att göra med att identiteten beskrivs som ett flexibelt projekt som kan anpassas och formas utifrån den aktuella kontexten. Identitetsskapandet är en praktik som utvecklas i samspel med andra snarare än något inom individen inneboende. Identitetsskapandet blir på det här sättet av reflexiv karaktär vilket vi belyser med hjälp av Giddens (1999, s.44) begrepp det reflexiva identitetsprojektet. När tjejerna interagerar med andra på Facebook måste de vara förutseende och medvetna om sitt agerande. Det blir också möjligt att välja vilka sidor av sig själv man vill visa, som till exempel sin ålder. Vi ser hur tjejerna på den stora spelplan som finns för identitetsarbete på Facebook behöver ta ställning och förhålla sig till det stora flödet av nya intryck som de möter. Den kunskapen behöver de sedan sätta i förhållande till sin tidigare erfarenhet och forma om till sina egna sanningar. Den moderna identiteten som tjejerna beskriver kännetecknas till större del av ett ständigt ifrågasättande av det som tidigare betraktades som givet där det egna självet ständigt utforskas och konstrueras om i relation till personliga och sociala förändringar (Giddens 1999, s.44). Utifrån den av tjejerna beskrivna föreställningen om att det går att välja vem man vill vara tror vi att det samtidigt kan uppstå en diskrepans mellan denna föreställning och den faktiska möjligheten. Vi ser att Facebook ibland yttrar sig som en fantasivärld, där många förväntningar på livet koncentreras och prövas. De flesta av tjejerna beskriver dock en medvetenhet kring att ett lyckligt och oproblemiskt liv inte till fullo går att uppnå men att sidan trots det till stor del används för att förmedla en idealiserad bild av sig själv, och för att använda Goffmans (2009, s.28) begrepp, visa upp en fasad. Det vi finner är i likhet Birnbaums (2011, s.171) resultat där han fann sex standardiserade fasader i de självpresentationerna som han studerade på Facebook. Studien visade hur studenterna aktivt arbetade med att etablera och befästa idealiserade intryck och för att behålla dem trovärdiga inför sin publik. Detta för att publiken hade makten att bekräfta

eller avvisa självpresentationen. Möjligheten till feedback ifrån publiken gjorde att studenterna i Birnbaums studie ville presentera den rollen som publiken hade förväntningar att se, till skillnad från att agera så som man gör när man inte står inför publiken. Vi finner att tjejerna i vår studie på liknande vis som i Birnbaums studie beskriver fasader med målet att ge intryck av att vara sorglösa, intressanta/unika och de vill framhäva sina goda sidor och prestationer. Tillsammans bildar dessa fasader en idealiserad bild av hur en tonårstjej i just denna sociala och kulturella kontext ska framställa sig för att uppnå det önskade intrycket hos publiken.

5.2.4 Kan självpresentationen på Facebook visa vem man är?

Hos en del av de intervjuade tjejerna uttrycktes det som tidigare nämnts att det fanns en begränsning i möjligheten att fullt ut visa vem man är och att det var svårt att lära känna någon på riktigt på Facebook. Som Nilosh uttrycker är hon en annan person och hon uttrycker sig och syns mer där än i verkliga livet. Caroline menar vidare att det inte går att lära känna någon utan att möta dem i verkligheten och hon säger att på Facebook går det att säga i princip vad som helst och att hälften kanske inte ens stämmer.

Vi använder oss av Goffmans (i Birdsall & Giddens 2003, s.101) begrepp främre och bakre regioner för att öka förståelsen kring denna beskrivna begränsning. Vi menar i likhet med Goffmans teori att det även på Facebook både finns främre och bakre regioner som tillsammans bildar en scen där tjejerna framträder. Det som vi finner intressant på Facebook utifrån tjejernas utsagor är att det som skiljer de främre och bakre regionerna åt till större del verkar handla om vilken aktivitet som utförs, mer än exakt var på sidan de befinner sig. I den främre regionen är det publikens förväntningar som till större del styr tjejernas rollframträdanden. Aktiviteterna som utförs i de främre regionerna kan bland annat vara ett aktivt kommenterande av andras inlägg och bilder samt det egna publicerandet av bilder och statusuppdateringar som har till syfte att väcka uppmärksamhet. I den bakre finns det möjlighet att dra sig undan, slappna av och skydda sig mot insyn från publiken. Här kan tjejerna även ge uttryck för saker de inte vill ska komma fram under själva framträdandet (Goffman i Ritzer 2009, s 306). Den bakre regionen kan bland annat ses i aktiviteter som den egna chat-funktionen på sidan där de utan insyn från publiken kan föra samtal och skicka privata meddelanden till vänner. Aktiviteterna kan även innefatta ett studerande av andras profiler och inlägg utan att aktivt delta, vilket inte kräver ett personligt framträdande.

När de befinner sig i den främre regionen inför publiken kan det göra att de presenterar sig själva på ett sätt som de tror stämmer överrens med publikens förväntningar och inte alltid utifrån hur de själva uppfattar sig. Detta kan förklara deras uttalanden kring att man på Facebook är en annan person och inte fullt ut kan lära känna någon där, då man inte vet om det andra visar av sig själva är sant. Dock menar vi att det kan vara problematiskt att i relation till Facebook fullt ut använda sig av begreppen främre och bakre regioner på det sätt som Goffman gör. Han menar att det är möjligt att skilja regionerna åt, både rent fysiskt genom väggar och platser men även mentalt där den bakre regionen blir en plats där man kan slappna av. Det finns även en klar avgränsning i förhållande till tid för när man uppträder och när man vilar sig från framträdandet (Goffman i Ritzer 2009, s 306). På Facebook anser vi att tjejerna på ett mer flexibelt sätt än Goffman

beskriver kan röra sig mellan de främre och bakre regionerna då det inte är möjligt att fysiskt skilja dem åt och att rollen som aktör och publik på ett snabbare sätt kan skifta. Vi ser att det finns främre och bakre regioner på sidan men eftersom tjejerna rör sig i ett virtuellt rum så måste regionerna ses utifrån den nya kontexten som denna miljö utgör. Kontexten gör det svårt att definiera var de främre och bakre regionerna befinner sig då de skapas och formas av tjejerna själva beroende på hur de framställer sig för stunden. Vi menar därför att de främre och bakre regionerna på Facebook inte kan ses som statiska utan mer flytande och situationsanpassade till sin karaktär. Sidan är en virtuell scen där vi menar att de främre och bakre regionerna till större del möts på ungdomarnas egna premisser. Premisserna ser vi i att tjejerna har större möjligheter att välja i vilken grad de vill visa upp sig inför publiken och att de kan växla mellan främre och bakre regioner med enbart ett musklick. Detta kan förklara känslan av att inte fullt ut kunna lära känna någon eftersom miljön hela tiden laddas av nya innebörder och betydelser som i samspel med användarna ständigt skapas och omskapas. Uppdelningen mellan de främre och bakre regionerna blir på så vis mer diffus och komplex och inte helt självklart överförbar till Facebook.

De två processer vi här lyft fram från tjejernas beskrivningar belyser på olika sätt hur det egna identitetsskapandet i samspel med andra på Facebook kan ta sig uttryck och dess komplexitet. När tjejerna pratar om det äkta och sanna kan det ses som en strategi för att i ett identitetsskapande som är görbart och i ständig omprövning hantera den osäkerhet och press som detta medför (Ziehe i Sernhede 1996, s.137). Vi ser de två olika processerna som ständigt närvarande och på ett sätt beroende av varandra då de tillsammans bildar en grund för sättet tjejerna förstår och talar om sin identitet. Det är i skärningspunkterna mellan drömmar och verklighet, förändring och stabilitet samt möjligheter och begränsningar som identiteten skapas. Det handlar om att testa olika roller, men inte längre med målet att uppnå en fast identitet utan snarare för att utveckla ett reflexivt förhållningssätt gentemot sig själv och sitt liv. I de beskrivna skärningspunkterna påverkar även sociala faktorer som exempelvis klass, etnicitet, kön och ålder vilka möjligheter och begränsningar man som ung möter vid sitt identitetsskapande (Johansson 2006, s.216). Större delen av de tjejer som deltagit i vår undersökning har en socioekonomisk bakgrund som kan liknas vid medelklass, vilket ytterligare kan utvidga möjligheter att välja olika vägar. För unga tjejer med annan klasstillhörighet kunde valmöjligheterna ha sett helt annorlunda ut. Komplexiteten i unga tjejers identitetsskapande är svårt att beskriva genom normativa och allmängiltiga modeller. Istället krävs en problematisering som kombinerar de två ytterligheterna i diskussionen om identitetsskapandet, där identiteten ses som fast och oföränderlig och identiteten som plastisk och föränderlig. Genom självpresentationerna utövas och förkroppsligas identitetsskapandet på Facebook och de utgörs av både individuella och kollektiva förutsättningar. Det individuella och det kollektiva samvarierar och samverkar och vi ser i vår analys att dessa båda aspekter inte kan verka utan den andra närvarande.

5.3 Vikten av kollektivets reaktioner

Det reflexiva självets projekt och framställningen av ett idealiserat själv innebär att det blir en stark fokusering på individen, vilket samtidigt riktar fokus på den kollektiva tillhörigheten och skapandet av en social identitet. I tjejernas beskriv-

ningar är det tydligt att det inte är enbart det egna personliga framträdandet som är i fokus utan att det till stor del är en kollektiv interaktion som tar plats där andras reaktioner på självpresentationen är en viktig del. Detta ser vi i Carolines uttalande:

Caroline: Nej man vill ju lägga ut nånting som andra tycker att, asså tycker är intressant att läsa och kommentera eller så man lägger ju inte ut nånting... för sig själv, egentligen. Utan man lägger ju ut för att andra ska, ska liksom se och ba ”wow” eller såhär, ja.

Klara beskriver hur hon tänker innan hon lägger upp en status på Facebook:

Klara: Men, jag tänker ofta att folk ska gilla det. Det är klart man bryr sig /.../ på Facebook då vill man vara populär, då vill man att folk ska gilla. /.../ Jag brukar alltid tänka så innan hmm, undrar om det är många som kommer gilla det här

Nilosh beskriver vidare att hon själv tänker sig för mycket innan hon skriver saker på Facebook så att ingen ska uppfatta henne fel. Det är viktigt för henne vad andra tycker och hon säger att hon vill framstå som en bra person. Nilosh säger att hon tänker sig för mycket innan hon skriver saker. Rädslan för att bli misstolkad beskriver även Josefine:

Josefine: Så att dom får en bra, inte får en dålig uppfattning om vem jag är, egentligen. För jag är egentligen glad och... Så att dom får rätt uppfattning med en gång. /.../ Dom kanske tror att jag är, om man säger, kaxig och så... Men det är jag ju inte, jag är ju en... tjej som är blyg snarare mer än... kaxig

5.3.1 Att i samspel med andra författa det egna självet

Beskrivningarna av framställningen av sig själv i relation till andra och hur andras uppfattning spelar en signifikant roll för tjejernas framställningar väljer vi att först analysera med hjälp av Goffmans (2009 s.182) begrepp intrycksstyrning. Enligt Goffman är självpresentationen ett sätt att överföra intryck av sin identitet och här drar vi en parallell till att Facebook som scen, just beskrivs som ett redskap för att överföra ett önskat intryck av sig själv. Intrycksstyrningen menar vi tar sig uttryck genom att de i interaktionen med varandra vill presentera en särskild version av sig själva och för att på något vis även kontrollera publikens reaktioner. Det handlar till stor del om att upprätthålla sin tidigare nämnda fasad som i deras beskrivningar utgör en viktig del i presentationen av sig själva. Intrycksstyrningen kan även sägas vara en del i en större process, där människor genom en form av socialisering lär sig att hantera sända och mottagna intryck i samspel med andra. Detta är en social förmåga som utvecklas över tid och som möjliggör förmågan att definiera sin omgivning och förstå vad som är ett accepterat beteende. I och med socialiseringen skapas en social identitet utifrån de kännetecken som andra tillskriver personen och utifrån det som förenar individerna i gruppen. På detta vis framträder i samma stund det unika vilket kan bidra till en ökad förståelse för den egna personliga identiteten. Intrycksstyrningen är nyckeln till utvecklandet av den sociala identiteten, där tjejerna genom erfarenhet och experimenterandet med olika roller lär sig att positionera sig själva i just det sociala sammanhanget de för stunden befinner sig (Birdsall & Giddens 2003, s. 43, 101).

Socialiseringen och skapandet av en social identitet som sker i verkligheten menar vi även sker på Facebook men med den skillnaden att den tar sig uttryck utan den direkta kroppsliga närvaron av personer. Kroppen som ett medel för att överföra intryck av sig själv är inte på samma sätt direkt synlig på Facebook. Detta diskuteras Boyd (2007, s.12) i sin forskningsstudie där hon använder sig av Jenny Sundéns (2003) uttryck: "Write themselves into being". När kroppen inte är direkt närvarande behöver människor vid interaktion över nätet lära sig att tolka och hantera intryck på ett annorlunda sätt. Med hjälp av text och visuella medel måste man lära sig att istället författa sin egen närvaro. Det skapar ett annorlunda sätt i hur man förmedlar, tar emot och tolkar viktig information. Detta menar Boyd kan generera en osäkerhet utifrån på vilka grunder man bedömer andras avsikter och hur upplevelsen av andra och sig själv presenteras och tas emot. I likhet med Boyd ser vi hur tjejernas rädsla för att bli missuppfattade grundar sig i att det i den virtuella sociala interaktionen inte på samma vis går att läsa av signaler och tecken som i "verkligheten" ansikte mot ansikte. Just på grund av att det finns större tolkningsmöjligheter i självpresentationerna på Facebook menar vi samtidigt är det som gör dem mer sårbara för missförstånd.

Vi ser att tjejerna befinner sig i en period där identitetsarbetet i relation till jämnåriga beskrivs som mycket viktigt. Man speglar sig själv i andra och prövar sig fram för att se vilka egenskaper och beteenden hos sig själv som accepteras av gruppen och vilka som inte gör det. För att tillsammans utforska och skapa sina identiteter och finna sig själva krävs det ett frirum vilket definieras av Ericson som ett psykologiskt moratorium (i Frisé & Hwang 2006, s.12). Facebook kan på ett sätt sägas utgöra ett sådant slags frirum för tjejerna där de tillsammans kan experimentera och vara friare till gränsöverskridande aktiviteter. Men vi menar till skillnad från Ericsons definition att Facebook som en plats för uttryckandet av denna fas inte är befriad från ansvar och plikter. Tjejerna har som beskrivits vissa krav på sig att framställa balanserade och trovärdiga bilder där känslor av hat och sorg och osäkra personligheter inte ryms. Vi menar att Facebook med sin komplexa karaktär till viss del kan fylla funktionen som ett moratorium, men det är inte en plats som är helt fri för tjejerna att själva skapa mening åt och förutsättningslöst forma sin identitet i.

5.4 Framställandet av femininitet

Vi fann att tjejerna pratade om tydliga föreställningar kring regler och normer som påverkade sättet de presenterade sig själva just i egenskap av att de var tjejer. Detta fann vi intressant att belysa för att genom ett kvinnligt könsperspektiv bidra till en fördjupad förståelse för hur tjejerna uppfattade sina egna förutsättningar och villkor för sitt identitetsarbete. Vi fann i deras utsagor återkommande beskrivningar kring hur man som tjej kan presentera sig på ett bra respektive dåligt sätt, vikten av att väcka uppmärksamhet hos killar samt vad en i deras ögon sämre framställning kan få för konsekvenser.

Zahra berättar att om tjejer lägger ut halvnakna bilder på sig själva, så lägger många till henne som vän och tjejen ifråga blir känd för det. Zahra beskriver detta som vanligt förekommande bland tjejer i hennes ålder, och hon menar att det är ett utmanande och olämpligt beteende som hon irriterar sig på. Det är inte fördel-

aktigt att lägga ut för mycket bilder på sin egen kropp, då detta skapar en bild av en sämre tjej och med Zahras ord uttryckt: ”/.../ en slampig tjej/.../” Trots detta beskriver många med Zahra att de i sina profiler lägger upp många bilder på sig själva, där avsikten att visa upp sig själva är vanligt förekommande. Överlag ger tjejerna bilden av att just tjejer i allmänhet bryr sig mycket om hur de ser ut och presenterar sig på Facebook främst via bilder samt vikten av att dessa bilder blir gillade av andra. Klara förklarar detta med att tjejer i tonåren är osäkra och ofta har ett dåligt självförtroende vilket gör att de har ett stort behov av bekräftelse på sitt utseende, då främst av killar.

Klara: ”Jag tror ju att tjejer vill ha det här godkännandet, jag tror inte killar bryr sig lika mycket. Om att bli, asså... Till exempel om det är en tjej som har en snygg profilbild då är det klart att hon vill att killarna ska kommentera den eller du vet om man är singel och sökande. /.../ Tjejer använder det mer för att bli bekräftade.”

Klara säger vidare att om hon har en profilbild som hon själv är nöjd med, men inte får några gilla-tryck av andra så tvivlar hon på sitt utseende och tänker att hon kanske inte var så snygg som hon trodde och säger: ”/.../Då kan det ju också va lite att jaha ingen har lagt märke till mig/.../”.

Alla tjejerna pratar om bekräftelse och uppmärksamhet där det är viktigt att det egna utseendet är attraktivt och tilltalande för det andra könet på Facebook. Även i beskrivningar av hur kärleksrelationer uppfattas och formas på sidan är det oftast i relation till killar. Caroline beskriver dock hur hon och hennes tjejkompisar brukar skoja om att de är tillsammans och gifta och publicera detta på sin profil.

Caroline: ”Jag är ju lite omogen på det planet (skratt). /.../ Jag och mina kompisar brukar ju gå från att... Liksom skriva att det är komplicerat. /.../ Ja, då syftar vi det på då liksom att det är komplicerat för att vi är två tjejer. /.../ Det är bara liksom såhär skämt. /.../ Det är någonting som folk ofta... kommenterar. Om man byter...”

När vi frågar Caroline om det bara är med andra tjejer som hon gör detta eller om hon gör på samma vis med killar så svarar hon: ”Nej nej det är det inte. Då blir det, då vet nog inte killarna vad dom ska tro!”

5.4.1 Två motsatta femininiteters normer

Utifrån synen att kön inte är något som man bara är, utan istället är något man gör genom sociala handlingar blir det aktuellt att ansluta sig till Judith Butlers tankar kring begreppet genus. Det är genom upprepade handlingar och beteenden relaterade till det ena eller andra könet som genus skapas (Butler 2007, s.56). Tjejerna beskriver hur de på Facebook iscensätter kön på olika sätt, vilket kan förklaras med hjälp av Butlers begrepp performativitet. Begreppet innefattar framställningen av kön och de handlingar och strukturer utifrån vilka kön skapas i vardagen. Den processen framträder i interaktionen mellan aktören och publiken (Sveningsson Elm 2009, s.95). Hur detta tar sig uttryck på Facebook utifrån tjejernas uttalanden kommer vi här att utveckla närmare.

Tjejernas presenterade uttalanden har vi valt att först analysera med hjälp av ett av oss könat perspektiv på Meads (i Ritzer 2009, s. 298) begrepp den generaliserande

andre. Vi ser utifrån tjejernas beskrivningar att en generaliserande andre som tar sig uttryck på Facebook är de strukturer som bygger på normativa föreställningar och attityder kopplade till femininitet och sexualitet. Föreställningarna menar vi tydliggörs i kraven och begränsningarna tjejerna beskriver att de möter då självpresentationen ska utföras på ett speciellt sätt utifrån det faktum att de just är tjejer. De beskriver hur det är att vara tjej på Facebook, vilket innebär att man handlar och framställer sig på ett bestämt sätt, där man ska vara mån om sitt utseende, relationsinriktad och sexig men inte utmanande. Genom att bete sig som det förväntas markeras och bekräftas den subjektiva könstillhörigheten och i och med att tjejerna på så vis lever upp till normerna bidrar det till att de samtidigt stärks och upprätthålls. Handlingarna i vilka könsidentiteten tar sig uttryck är olika beroende på i vilken ungdomskultur, historisk tidpunkt och samhällsklass de utövas. Gemensamt är dock att de stipulerar vad som är ett önskvärt och godtagbart beteende för en tjej, vilket innebär att de är normativa (Smedler & Drake 2006, s.52). Vi tror, i enlighet med Engdahl (2009, s.28), att femininitet inte är en oförklarlig och medfödd essens som alla födda med en kvinnokropp äger. Snarare är det något som skapas och utformas i relation till de strukturer och villkor som kvinnor möter i den specifika kulturella och sociala kontext i vilken de befinner sig. Det handlar även om hur kvinnorna själva upplever och utövar dessa normer och på så vis har man som individ ett visst spelrum att inom dessa normer forma den egna femininiteten.

Vi finner i tjejernas beskrivningar två dominerande föreställningar om femininitet och sexualitet. Den ena normen föreskriver en föreställning om kvinnan som respektabel och ärbar och den andra menar att kvinnan ska vara sexuellt tillgänglig och attraktiv. De motstridiga normerna syns i tjejernas beskrivningar av att de vill uppfattas som respektabla och inte visa upp en för utmanande bild av sig själv, samtidigt som de vill framställa sig själva som attraktiva och sexuellt tillgängliga i andras ögon. Detta är en svår balansgång som tjejerna möter i att försöka tillfredsställa två i våra ögon paradoxala normer. Vi menar att tjejerna utför ett ansträngande arbete då de på Facebook ställs inför krav och ideal kring den rätta femininiteten som är svåra att uppnå. Utöver att tillfredsställa normer krävs det av tjejerna att det görs i rätt kontext. En av tjejerna beskriver till exempel hur hon irriterar sig på när andra tjejer lägger upp utmanande bilder, men kom på strax därefter att hon själv hade bilder på sig själv i bikini. Detta ambivalenta uttalande ursäktade hon snabbt med att det var från i somras på Korfu. Här ser vi att reglerna kring femininitet och sexualitet även är beroende av kontext och att i rätt kontext kan fel bild blir rätt. Tjejerna beskriver att när man brister i att leva upp till dessa bilder och framställer en obalanserad och avvikande framställning av femininitet i fel kontext, kan det få konsekvenser i form av motreaktioner. Dessa består då av uppfattningar om att man antingen är mindre kvinnlig och rent utav maskulin eller bilden av en sexuellt avvikande tjej, en ”slampa” med stort behov av bekräftelse (Smedler & Drake 2006, s.58).

5.4.2 Den heterosexuella matrisen

Den normativa femininiteten utgår inte enbart från beteenden som skapar och reproducerar uppfattningar om respektabilitet, skönhet och sexuell attraktivitet. Den grundas även i en stereotyp bild av tjejen som vit, medelklass och heterosexuell (Ambjörnsson 2009, s.95). Det framträder i tjejernas beskrivningar att heterosexualiteten ses som naturlig, självklar och viktig i relation till hur genus skapas.

Detta då de menar att en viktig del i att bli uppfattad som tjej på rätt sätt ligger i förmågan i att attrahera killar, vilket bland annat görs genom att de exponerar bilder av sig själva i syfte att få bekräftelse. Vi menar att det gör att de signalerar en (hetero)sexuell attraktivitet, vilket ytterligare kan belysas med hjälp av Butlers (2007, s 91) begrepp den heterosexuella matrisen. Begreppet belyser en föreställning om en självklar heterosexualitet där det framstår som naturligt att det ena könet attraheras av och har sexuella relationer med det andra könet. Den förutsatta heterosexualiteten som vi finner ser vi ligger till grund för tjejernas skapande av sin könsidentitet. Det innebär att de då oavsett sexuell läggning på olika sätt måste förhålla sig till denna rådande norm. I relation till Carolines beskrivning av hur hon på Facebook skämtsamt inleder relationer och gifter sig med sina tjejkompisar ser vi ett exempel på hur denna heterosexuella matris tar sig uttryck. Det blir i Carolines uttalande tydligt hur det är givet att det är just ett skämt. Det är otänkbart att det skulle vara på allvar eftersom det inte är riktat till det motsatta könet. Hon beskriver även hur hon inte skulle kunna göra på liknande sätt med killkompisar, då det skulle kunna signalera en önskan om att inleda en kärleksrelation.

På liknande sätt som i de tidigare presenterade femininitetsidealen behöver tjejerna även i sin sexualitet hantera motsägelsefulla krav där de behöver framstå som "lagom" tillgängliga och balansera hur de på Facebook framstår som både tillgängliga och återhållsamma. De kan visa att de är tillgängliga och åtråvärda på den heterosexuella marknaden genom att få många killar att gilla deras bilder. Samtidigt behöver detta uppvägas vilket görs genom att på olika sätt framställa sig som otillgänglig och återhållsam (Sveningsson Elm 2009, s.104). Vi ser att vi även kan tolka Carolines ovan beskrivna uttalande som ett sätt att antyda en annan läggning än den heterosexuella. På så sätt visar hon upp en otillgänglig framtoning gentemot killar. Både kraven på tillgänglighet och återhållsamhet bär på normer som stipulerar för tjejerna hur de ska relatera till varandra och till killarna på Facebook, vilka utifrån tjejernas beskrivningar i just denna tid, plats och kontext verkar präglas av den heterosexuella matrisen.

Utifrån vår analys ser vi att förutsättningarna för tjejernas självpresentationer och identitetsskapande således dikteras av den heterosexuella matrisens struktur inom vilken dessa två motsatta femininiteters normer formas, reproduceras och utövas. Till dessa normer kan de flesta av tjejerna sägas vara bundna att förhålla sig till. I arbetet med att framställa femininitet på rätt sätt kan processen även beskrivas med vår könade användning av Meads begrepp den generaliserande andre. Genom att tjejerna intar den generaliserande andres attityder kring femininitet och sexualitet och via dessa ser på och anpassar sitt eget agerande upprätthålls denna socialisering på Facebook. Resultatet av socialiseringen blir ett önskvärt och reglerat beteende för hur en ung tjej på ett av samhället accepterat sätt bör presentera sig. Svårigheten i detta som beskrivits är att tjejerna i sitt identitetsskapande kan sägas ställas inför en rad ofta motsägelsefulla och svårhanterliga situationer. För tjejerna kan på ett sätt ses som utvecklande för deras identitet på ett positivt sätt men samtidigt som en plåga. I det samhälle de lever i är de idag påtvingade en reflexivitet och en valbarhet då det inte går att undkomma medvetenheten om alla de normer som finns att förhålla sig till (Johansson 2006, s.209). Detta kan leda till känslor av ambivalens kring hur motstridiga bilder ska internaliseras i det egna skapandet av självet, vilket kan vara begränsande. Samtidigt kan det enda sättet att uppnå en

känsla av frihet paradoxalt nog vara att bli bekräftad och känna trygghet genom att leva upp till normen (Smedler & Drake 2006, s.61).

Vi har under detta tema valt att belysa och problematisera tjejernas identitets-
skapande utifrån kön, vilket ses som en av de främsta identitetskällorna (Birdsall
& Giddens 2003, s.43). Facebook är en viktig del i dessa unga tjejers liv där kön
och genus har en påverkan på hur tjejerna konstruerar, presenterar och upprätt-
håller sina identiteter. Dock är det av vikt att påpeka att kön, genus och sexualitet
skapas och formas i samspel med andra maktrelationer och kategoriseringar så-
som klass, etnicitet och ålder. Dessa andra sociala faktorer och dess påverkan har
vi inte haft möjlighet att under detta tema integrera i relation till kön vilket kunde
ha påvisat andra signifikanta samband av relevans för tjejernas identitetskapande.

6 Slutdiskussion

Syftet med studien har varit att se hur denna grupp tonårstjejer genom sina beskrivningar av hur de presenterar sig själva och interagerar med andra på Facebook på olika vis utforskar, formar och ger uttryck för sitt identitetsskapande. Vi har funnit att identitetsarbetet verkar ske under liknande förutsättningar som utanför nätet, men med den skillnaden att tjejerna på Facebook genom visuella och textuella uttryck måste skriva sig till en närvaro då kroppen inte lika självklart framträder som i verkligheten. Detta gör att tjejerna måste utveckla andra strategier för hur de sänder ut och tolkar intryck. Strategierna blir viktiga för att kunna använda sidan som ett medel i att framställa sig själva på det sätt de önskar och tror att andra vill se dem. Samhälleliga normer och outtalade regler som existerar i verkligheten reproduceras även på Facebook, där vi har funnit att tjejernas identitetsarbete till stor del består av att lära sig balansera motstridiga ideal. Paradoxala önskingar om en äkta, kontinuerlig och respektabel identitet möter en vilja i att presentera sig själv i ständigt ny, idealiserad och åtråvärd form.

Tjejerna påvisar en medvetenhet om att de på Facebook blir betraktade och bedömda av andra och att de noga tänker över hur de presenterar sig själva och vad de visar för andra. Detta reflexiva förhållningssätt innebär ett ansträngande arbete i att utarbeta och skraddarsy sina självpresentationer på ett sätt som balanserar mellan de komplexa och motsägelsefulla ideal tjejerna möter. Lyckas tjejerna i sina framställningar med denna balans blir resultatet en idealiserad och önskvärd bild av hur en ung tjej ska se ut och vara. Drivkraften tror vi är stark när det gäller att leva upp till bilden av en ideal tjej, vilket vi anser på ett skickligt sätt ofta görs på sidan. Vi menar att Facebook med sin friare struktur på ett sätt förefaller möjliggöra en större valfrihet i att välja och skapa sig själv. Samtidigt kan en mer obegränsad valfrihet göra att tjejerna framställer i viss mån fiktiva bilder av sig själva, för att leva upp till idealen. Kan det vara så att det är just de befriande egenskaper som Facebook besitter som samtidigt i realiteten kan förhindra en förändring av dessa ouppnåeliga ideal? Vi dristar oss till att säga att tjejerna i jakten på den perfekta självpresentationen på Facebook omedvetet är delaktiga i att ställa upp och reproducera de höga kraven som finns. Det genom att stundtals i sina självpresentationer ge sken av att vara på ett sätt som i verkligheten är ouppnåeligt.

I de presenterade paradoxala önskingarna framträdde även en strävan efter att vara unik, men vi tänker oss att det finns gränser för på vilket sätt man som ung tjej idag kan vara unik. Denna särskilda framtoning av unicitet menar vi kan benämnas som ”generellt unik” det vill säga en unikheter som är uniformerad och anpassad utifrån kollektivets krav och förväntningar. Tillexempel spekulerar vi kring hur en tjej som inte anpassar sig efter den feminina normen och inte lägger större vikt vid sitt utseende tas emot på Facebook? Vi tror att denna unicitet riskerar att bli avvisad då den är för avvikande och okvinnlig gentemot normen. Kravet på en generell unicitet menar vi inte enbart tar plats på Facebook, utan är påtaglig i alla delar av tjejernas liv. Vi tänker oss att en tjej som är felaktigt unik och okvinnlig i skolkorridoren riskerar att bli avvisad och rent av mobbad, på samma vis som hon på Facebook inte skulle få många ”gilla-tryck” på sin profilbild. Resonemanget vi lyfter fram tror vi inte på något sätt är specifikt för dagens tjejer, utan att det i alla tider funnits en stor press på tjejer att framställa sig rätt

och balanserat utefter i viss mån ouppnåeliga ideal. Det som är specifikt och intressant på Facebook är att det är en kommersiell sida vilket på sitt sätt kan bidra till att det generella unika får en större spridning och påtaglighet. Tjejernas identitetsarbete påverkas ständigt av marknadskrafternas tryck genom reklam, annonser och personligt riktade påbud gällande kläder, utseende och livsstil. De kommersiella krafterna i kombination med den stora publik som sidan erbjuder tror vi gör vårt begrepp ”generellt unik” ännu mer påtagligt och utbrett. Tjejerna möter inte bara sin närmsta umgängeskrets utan befinner sig på en virtuell plats där de dagligen ställs inför ett i det närmsta obegränsat antal sätt att uttrycka sin identitet på. Tjejerna deltar i både virtuella och verkliga världar där det privata och offentliga flyter samman, i vilka privatlivet i hög grad exponeras och får en underhållande funktion exempelvis via dokusåpor och talkshows. Vi ställer oss frågan vad som blir nästa steg och plats för ungas identitetsformationer efter Facebook, som vi på många vis ser är en del i denna dokusåpa- genre. Kommer ungas privata identitetsarbete i allt högre grad lyftas upp i offentlighetens ljus och vad kan det i så fall få för konsekvenser för individen? Vilket pris har underhållningsfaktorn och hur mycket kommer det att kosta i relation till den egna integriteten? Det är frågor som hos oss aktualiserats efter genomförandet av vår studie och som inte har några enkla eller rätta svar.

Svårigheten med att enkelt besvara dessa frågor kan förklaras med att det är i skärningspunkten mellan det individualistiska och det universalistiska som det egna identitetsarbetet tar plats. Det är i rummet mellan det unika och generella, det ideala och önskade, och det verkliga och virtuella rummet som dessa unga tjejer befinner sig. De måste inom dessa skärningspunkter navigera, för att i det osäkra kölvattnet efter det moderna samhällets starka krafter, deras egna högt ställda krav och konsumtionssamhällets ideal undvika att gå på grund och kantra.

Vi har i vår undersökning studerat en enkönad och gällande klass och geografisk bakgrund relativt homogen grupp. Det är dock viktigt att poängtera att de slutsatser vi drar kan variera i betydelse och innebörd utifrån de individuella förutsättningar och skillnader som självklart finns även inom denna studerade grupp. Vår studie väcker då samtidigt frågor kring hur identitetsskapande på Facebook kan ta sig uttryck i relation till unga tjejer med andra förutsättningar skilda från vår grupp. Det hade varit intressant att se om tjejer i en annan ålder och med en annan socioekonomisk bakgrund i andra delar av landet hade kunnat visa på andra resultat. Vi hade i vår undersökning även kunnat tillföra en mer nyanserad bild av våra resultat genom att inkludera en frågeställning om unga tjejer utifrån sitt etniska ursprung upplever andra förutsättningar och hinder. Vi har dragit slutsatsen att det på Facebook krävs en accepterad och specifik framställning av femininitet och sexualitet där de unga tjejerna behöver förhålla sig till en rådande norm som innebär att heterosexualitet ses som självklar.

Det väcker ett intresse hos oss av att undersöka hur unga tjejer och ungdomar överlag med en annan sexuell läggning än den heterosexuella, upplever sitt identitetsskapande på Facebook. Utifrån det faktum att vår studie begränsar sig till en enkönad grupp lyfter det även frågor kring om tjejers identitetsskapande på Facebook på något vis skiljer sig ifrån killars upplevelser. Som Findahl (2009, s.17) belyser finns det även andra virtuella arenor som killar i högre grad befinner sig på, såsom interaktiva spelsajter, där andra typer av identitetsbyggande arbete

kan tänkas förekomma. Detta hade varit relevant att belysa närmare för att bredda synen och utöka förståelsen för hur ungdomars identitetsskapande tar plats, inte bara på Facebook, utan på hela den komplexa och mångtydiga arena som Internet utgör.

6.1 Förslag till framtida forskning

Utifrån vår diskussion ovan finner vi att intressanta teman att belysa för framtida studier hade varit att utifrån en mer riktad ansats studera identitetsarbetet på Facebook utifrån exempelvis kön. Ett mer konkret tema utifrån ett könsperspektiv kan vara att se på tjejers respektive killars upplevelser av identitetsarbete på Facebook och om det finns några skillnader i deras upplevelser och beskrivningar. Dock tror vi att det kan vara problematiskt att göra en jämförande studie utifrån kön, då det är svårt att vikta upp för bakgrundskillnader som kan ge utslag i resultatet. Det kan då vara lämpligare att enbart studera killar som grupp och undersöka om det finns något specifikt med deras identitetsarbete på Internet. Exempelvis kan en aspekt av detta vara att belysa hur identitetsarbetet ser ut och upplevs när de antar fiktiva identiteter på spelsidor.

Det hade även varit intressant att ytterligare undersöka vår slutsats om heterosexualitet som en rådande norm på Facebook, och om den kan påvisas genom en mer riktad ansats utifrån sexualitet. Detta kan vidareutvecklas till att ur ett HBTQ-perspektiv (homosexuella, bisexuella, transpersoner och queer) ta reda på och fördjupa kunskapen kring hur deras upplevelser av identitetsarbete på Facebook beskrivs och upplevs.

7 Referenser

- Ambjörnsson, F. (2009) Unga och sociala strukturer. I: S. Lindgren (red): *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerup
- Berg, L.E. (2004) Den sociala människan: Om den symboliska interaktionismen. I: P. Månson (red): *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*. Stockholm: Norstedt
- Birdsall, K. & Giddens, A. (2003): *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur
- Birnbaum Gardner, M. (2008): *Taking Goffman on a tour of Facebook: College students and the presentation of self in a mediated digital environment*. University of Arizona.
- Boyd, D. (2007): *Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life*. *MacArthur Foundation Series on Digital Learning – Youth, Identity, and Digital Media Volume*, 119-142
- Boyd, D. & Ellison, N. (2008): Social networks sites: Definition, History, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* 13, 210–230
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Butler, J. (2006): *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Butler, J. (2007): *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos
- Carle, J., Nilsson, B., Alvaro, L. J. & Garrido, A. (2006): *Socialpsykologi: bakgrund, teorier och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Castells, M. (2002): *Internetgalaxen: reflektioner om Internet, ekonomi och samhälle*. Göteborg: Daidalos
- Codex (2011 a) Informerat samtycke [elektronisk] *Codex - regler och riktlinjer för forskning*. Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/manniska2.shtml> [Hämtad 11.11.09]
- Codex (2011 b) Forskning som involverar barn [elektronisk] *Codex – regler och riktlinjer för forskning*. Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/manniska1.shtml> [Hämtad 11.11.09]
- Compete.com (2011) Site analytics of Facebook [elektronisk] *Compete.com's officiella hemsida*. Tillgänglig på Internet: <http://siteanalytics.compete.com/facebook.com/> [Hämtad 11.11.18]
- Dahlgren, P. (red) (2002): *Internet, medier och kommunikation*. Lund: Studentlitteratur
- Dalen, M. (2008): *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning
- Davidson, B. & Patel, R. (2003): *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Dunkels, E. (2009) Unga och nätet. I: S. Lindgren (red): *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerup
- Dwyer, C. (2007): *Digital Relationships in the 'MySpace' Generation: Results From a Qualitative Study*. Pace University
- Engdahl, E. (2009): *Konsten att vara sig själv*. Malmö: Liber
- Facebook (2011) Statistik [elektronisk], *Facebooks officiella hemsida*. Tillgänglig på Internet: <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics#!/press/info.php?statistics> [Hämtad 11.11.18]

- Findahl, O. (2009): *Unga svenskar och Internet 2009*. Stockholm: Stiftelsen för Internetinfrastruktur.
- Findahl, O. (2010): *Svenskar och Internet 2010*. Stockholm: Stiftelsen för Internetinfrastruktur.
- Frisén, A. & Hwang, P. (2006): Inledning och översikt. I: A. Frisé & P. Hwang (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur
- Giddens, A. (1999): *Modernitet och självidentitet: självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos
- Goffman, E. (2009): *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Hermerén, G. (2011): *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf [Hämtad 11.11.09]
- Johansson, H. (2006): *Brist på manliga förebilder*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete Göteborgs universitet
- Johansson, T. (2006) Att skapa sin identitet: Ungdom i ett posttraditionellt samhälle. I: A. Frisé & P. Hwang (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur
- Kays, T. M. (2010): *Identity as performance and narrative within Facebook*. University of Arkansas at Little Rock
- Kroger, J. (2006) Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren. I: A. Frisé & P. Hwang (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur
- Larsson, S. (2005) Kvalitativ metod. I: S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Lieberg, M. (2009) Unga och rummet. I Lindgren, Simon (red): *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerup
- Lindgren, S. (red) (2009): *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerup
- Marcia, J. (2006) Jagidentitet och objektrelationer. I: A. Frisé & P. Hwang (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur
- Nationalencyklopedin (2011) "Sociala medier" [elektronisk] . Tillgänglig på Internet: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/kort/sociala-medier> [Hämtad 11.10.06]
- Papacharissi, Z. (2009) *The virtual geographies of social networks: a comparative analysis of Facebook, LinkedIn and ASmallWorld*. *New Media Society* 2009: 11, 23s.
- Payne, M. (2008): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur
- Ritzer, G. (2009): *Sociologisk teori*. Malmö: Liber
- Selander, S. & Ödman, P.-J. (red) (2005): *Text och existens: hermeneutik möter samhällsvetenskap*. Göteborg: Daidalos
- Selg, H. (2008): *Om nätgemenskaper*. Internet Explorers – Delrapport 2, Nationellt IT-användarcentrum NITA
- Sernhede, O. (1996): *Ungdomskulturen och de andra: sex essäer om ungdom, identitet och modernitet*. Göteborg: Daidalos
- Smedler, A.-C. & Drake, K. (2006) Identitet och kön. I: A. Frisé & P. Hwang, (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur
- Svenning, C. (2003): *Metodboken: samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv: Lorentz
- Svenningsson Elm, M. (2009) Unga stil och nätet. I Lindgren, Simon (red): *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerup

- Thomsson, H. (2010): *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Tobola, C. D. (2011): *Online interaction and identity development: The relationship between adolescent ego identity and preferred communication activities*. North Dakota State University of Agriculture and Applied Science
- Wahlström, B. (2007): *Guide till det virtuella samhället: trender i maktkampen mellan den verkliga och den virtuella världen*. Stockholm: SNS förlag
- Ödman, P.-J. (2007): *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Wrangsjö, B. (2006) Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen. I: A. Frisén & P. Hwang (red): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur

8 Bilagor

Bilaga 1. Informationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET

2011-10-04

Hej!

Vi heter Jennie Holm och Isabel Colombo och är två studenter ifrån sista året på Socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi ska nu skriva vår C-uppsats och söker nu gymnasieelever som vill delta i vår studie. Syftet med vår studie är att undersöka hur en grupp tjejer på gymnasiet beskriver och menar sig använda det sociala mediet Facebook som ett redskap för identitetsskapande och självpresentation.

Frågeställningarna som vi kommer att utgå ifrån är:

- På vilket sätt beskriver denna grupp tjejer att användningen av Facebook påverkar deras syn på sig själva och andra?
- Hur beskriver tjejerna vad som är ett lyckat respektive misslyckat sätt att framställa sig själv på Facebook?
- Anser de att Facebook är ett forum där människors identitet framställs på ett representativt sätt?

Att delta som informant i vår undersökning kommer att innebära en intervju med oss. Intervjuerna kommer att utföras enskilt och pågå under cirka en timme. Om möjlighet finns vill vi helst genomföra dem på skolan. Intervjuerna kommer att spelas in med bandspelare och det inspelade materialet kommer senare att skrivas ut. Detta för att säkerställa att det som deltagarna säger återges på ett korrekt sätt i vår studie. Deltagarna kommer självklart att vara anonyma och deras personliga uppgifter och intervjuer kommer förvaras oåtkomligt för obehöriga. Elevernas deltagande är helt frivilligt och de har rätt att när som helst dra tillbaka sin medverkan i studien.

Resultatet av våra intervjuer kommer att presenteras i form av en C-uppsats som beräknas vara klar i december 2011 och den kommer främst att läsas av lärare och studenter vid Göteborgs Universitet. Den färdiga C-uppsatsen kommer även senare att publiceras digitalt på institutionens hemsida (<http://www.socwork.gu.se>). Studien kommer även att arkiveras på Universitetet. Vi har som upphovsmän till studien inte för avsikt att använda C-uppsatsen i några kontexter utanför universitetet.

Av etiska skäl vill vi innan intervjuernas genomförande även kontakta informanternas föräldrar där vi via e-post informerar om studien, dess syfte och hur vi tänker genomföra den. I informationen ges även direktiv kring var den färdiga C-uppsatsen kommer att finnas tillgänglig för läsning.

Vid ytterligare frågor kontakta oss gärna, tack för er tid!

Isabel Colombo

Jennie Holm

Handledare: Kristina Alstam
Doktorand, Institutionen för socialt arbete
Tel:

Bilaga 2. Intervjuguide

Intervjuguide

Namn:

Ålder:

Årskurs:

Skola och Linje:

Vart bor du?

Datum och plats:

Allmänna frågor

- Vad använder du Facebook till, och använder du Facebook mycket?
- Vad har din Facebookprofil gett dig? Mer kontakter? Starkare kontakter? Mer vänner? Mer popularitet?

- **På vilket sätt beskriver ungdomarna att användningen av Facebook påverkar deras syn på sig själva och andra?**
 - Påverkas din syn på andra människor av hur de ”beter sig” på Facebook?
 - Hur tänker du kring hur du uppfattas av andra på Facebook?
 - Vad kan man förmedla av sig själv på Facebook? Vad är viktigt att förmedla?
 - Är händelser på Facebook likvärdiga händelser i verkligheten? Starkare/svagare? T.ex. om någon ger dig en komplimang, tar du till dig den på samma sätt som om det vore ett direkt möte?
 - Hur ser du på dig själv i sin sociala krets, vilken roll har du? Hur återspeglas det på Facebook?

- **Hur beskriver ungdomarna vad som är ett lyckat respektive misslyckat sätt att framställa sig själv på Facebook?**
 - Finns det något som kan göra en människa mer intressant på Facebook?
 - Vad gör en människa ointressant på Facebook?
 - Är profilbilden av vikt? Och i så fall på vilket sätt?
 - Hur privat tycker du att man ska vara på Facebook?
 - Vad tänker du på innan du delar information med andra? Hur resonerar du kring detta?
 - Kan man göra bort sig? Hur då?

- Har du förändrat något på din profil pga. att det skulle ge en felaktig bild av dig?
- **Anser ungdomarna att Facebook är ett forum där människors identitet framställs på ett representativt sätt?**
- Tror du att det människor visar av sig själva på Facebook stämmer överens med hur det verkligen är?
- Kan man lära känna någon på Facebook genom att se deras profil och följa deras aktiviteter?
- Om jag skulle titta på din profil och följa dina aktiviteter, vad skulle det säga mig och skulle de kunna visa vem du är?